

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Daniel Rinke

Ekologické daně v ČR

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Michael Kohajda Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. dubna 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 15. dubna 2010

Daniel Rinke

Obsah

1. ÚVOD.....	5
2. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO OCHRANA.....	7
2.1 pojmy.....	7
2.2 historie.....	11
2.3 nástroje.....	15
2.4 ekonomické nástroje.....	19
3. EKOLOGICKÉ DANĚ Z POHLEDU DAŇOVÉ TEORIE.....	24
3.1 pojem daně a poplatky.....	25
3.1.1 – daně.....	25
3.1.2 – funkce daní.....	28
3.1.3 – poplatky.....	29
3.1.4 – daňová a poplatková soustava České republiky...	30
3.2 ekologické daně.....	32
3.2.1 – definice.....	33
3.2.2 – kategorizace.....	36
3.2.3 – funkce ekologických daní.....	38
3.2.4 – ekologické poplatky.....	38
3.2.5 – OECD – Org. pro hospodář. spolupráci a rozvoj...	41
3.3 environmentální daňová reforma (EDR).....	41
4. EKOLOGICKÉ DANĚ V ČR.....	44
4.1 historie.....	44
4.2 kategorizace.....	44
4.3 environmentální poplatky v ČR.....	46
4.3.1 – ochrana ovzduší.....	46
4.3.2 – ochrana půdního fondu a lesů.....	47
4.3.3 – ochrana hornin a nerostů.....	47
4.3.4 – nakládání s odpady a obaly.....	48
4.3.5 – ochrana vody.....	49
4.4 ekologické daně jako součást EDR v ČR.....	49
5. EKOLOGICKÁ DAŇOVÁ REFORMA V ČR.....	50
5.1 směrnice 2003/96/ES.....	50
5.2 hlavní principy EDR.....	50
5.3 harmonogram.....	51

5.4	„energetické“ daně.....	53
5.4.1	– ekologické daně jako součást EDR v ČR.....	53
5.4.2	– daň ze zemního plynu.....	53
5.4.3	– daň z pevných paliv.....	57
5.4.4	– daň z elektřiny.....	60
5.4.5	– shrnutí.....	62
6.	ZÁVĚR.....	64
	Seznam použitých pramenů.....	68
	Seznam příloh.....	71
	Příloha č.1 přihláška k registraci pro právnické osoby	
	Příloha č.2 přihláška k registraci pro fyzické osoby	
	Příloha č.3 přiznání k dani ze zemního plynu	
	Příloha č.4 přiznání k dani z pevných paliv	
	Příloha č.5 přiznání k dani elektřiny	

1. Úvod

Žijeme v zeleném světě. V dnešní době není možné definovat sám sebe bez toho, aniž bychom se nějakým způsobem alespoň okrajově nedotkli oblasti životního prostředí či ekologie. Z touto realitou jsme totiž dnes a denně konfrontováni. Životní prostředí je tématem diskuzí odborníků i laiků, ekologie plní programy politických stran, prodává zboží v obchodech. Z televizních obrazovek, rádií, novin a časopisů se stále dovídáme, co je a není ekologické, co životnímu prostředí škodí a co ne, jaká environmentální příčina může za jaký environmentální následek. Pojmy jako ekologický, zelená, bio-výrobek se pomalu, ale jistě stávají každodenní součástí našeho života. Být „eko-“, je dneska „in“, ať už se nám to líbí nebo ne.

Jednou oblastí týkající se životního prostředí je oblast jeho ochrany. Lidstvo už dávno pochopilo, že je potřeba aktivním způsobem přistupovat k řešení problémů, které vinou jeho činnosti v oblasti životního prostředí vznikají. Na nižších i vyšších úrovních se tak utvářejí politiky, jejichž cílem je právě tyto problémy řešit. K dispozici pak mají nejrůznější nástroje. Dříve se jednalo spíše o nástroje, které spočívaly v příkazech, zákazech, v stanovení norem. Poslední dobou však čím dál víc získávají na oblibě nástroje ekonomického charakteru. A jako jeden z ekonomických nástrojů se objevily ekologické daně.

Počátkem roku 2008 zasáhla Českou republiku „ekovlna“ i v oblasti daňové soustavy. Do daňového systému ČR byly zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, zavedeny tři nové daně, jež byly označeny jako ekologické. Zatímco u jogurtů, zeleniny, paliv či obalů si dokážeme představit, proč jsou „eko-“, nebo bio, dokážeme to samé s daněmi? Těžko může někdo tvrdit, že taková oblast jako je oblast veřejných financí, pouze podlehla nějaké módní vlně. V této práci se tedy nejprve zkusíme podrobněji podívat na to, co to ekologická daň vlastně je, kdy, jak a proč vznikla, jaký je její význam obecně. Na základě tohoto rozboru se pak zaměříme na to, co je hlavním předmětem této práce a tím je nahlédnutí do poměrů v oblasti ekologických daní u nás, v České republice.

V kapitole druhé a třetí práce se nejprve pokusíme přiblížit problematiku životního prostředí resp. jeho ochrany jako takovou a vysvětlit teoretické základy ekologických daní. Konkrétně v rámci kapitoly druhé se zaměříme zejména na nezbytné vysvětlení základních pojmů a součástí bude i krátký exkurz do historie ochrany životního prostředí, tedy oblasti, která sehrála roli prvotního impulsu při tvorbě ekologických daní. Dále se v kapitole druhé pokusíme provést rozbor nástrojů k ochraně životního prostředí a zaměřit se zejména na tu skupinu nástrojů k ochraně životního prostředí, do které spadají i ekologické daně, a tou jsou nástroje ekonomické. Kapitola třetí se bude už potom podrobněji věnovat přímo ekologickým daním. V rámci toho budeme vycházet z definic finanční vědy, představíme ekologické daně z různých úhlů pohledu a zvláště se budeme věnovat konceptu ekologické daňové reformy.

Cílem kapitoly čtvrté a páté pak bude vylíčit stav přímo v České republice.

V kapitole čtvrté bude nejprve předložen širší pohled na ekologické daně v ČR, který reflektuje zejména „environmentální“ roli ekologických poplatků. Tato kapitola bude zahrnovat jak krátkou historii, tak kategorizaci ekologických daní v ČR. V kapitole páté potom bude prezentována samotná ekologická daňová reforma České republiky. V rámci toho tato práce představí hlavní východiska reformy a principy, na kterých reforma stojí, plánovaný harmonogram, a v posledním oddíle této kapitoly pak bude následovat podrobný rozbor jednotlivých tří nově zavedených ekologických resp. energetických daní, které jsou součástí této reformy – jedná se o daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv a daň z elektřiny.

Závěrečná šestá kapitola se pokusí shrnout všechny kapitoly předcházející a zaměří se pak především na problémy, které zavádění ekologických daní doprovází, přičemž se u některých pokusí nastínit jejich možná řešení.

2. Životní prostředí a jeho ochrana

Než se budeme podrobněji zabývat problematikou ekologických daní jako takovou, je nejdříve nutné představit si alespoň v základních obrysech oblast, kterou mají upravovat, resp. mít v ní účinky.

Jak už označení daní jako „ekologické“ naznačuje, budeme se pohybovat v oblasti životního prostředí nebo lépe řečeno v oblasti jeho ochrany. Pokusíme se tedy nejprve vysvětlit některé pojmy, nahlédneme do historie problematiky životního prostředí, pokusíme se ukázat vzájemný vztah životního prostředí a ekonomie a představíme nástroje, které jsou k ochraně životního prostředí využívány.

2.1 Pojmy

Před tím, než se pustíme do podrobnějšího výkladu ekologických daní, je třeba nejdříve vysvětlit některé pojmy, které s tématem ekologických daní úzce souvisí, mají stěžejní význam pro jeho pochopení a z nichž s některými budeme v této práci dál pracovat. Mluvíme o čtyřech pojmech, jimiž jsou *životní prostředí*, *ekologie*, *ekopolitika* a *environmentální ekonomie*.

Ekologie

Prvním pojmem, který má k ekologickým daním nejbližší, alespoň co se názvu týče a od něhož je pojem ekologických daní odvozen, je ekologie. Ekologie je „*vědní obor zabývající se studiem vztahů existujících mezi živým organismem a jeho domovským prostředím a vztahy mezi organismy v určitém prostředí*“.

Poprvé se s tímto pojmem setkáváme v roce 1866, kdy německý filozof a biolog Ernst Haeckel takto definoval vědu o vztazích organismů k okolnímu světu. V současné době se užívá v několika významech. Nejvýrazněji pak vystupují zejména dva. První z nich, již zmíněný, označuje v původním duchu vědu o vztazích mezi organismy a jejich prostředím.¹ Z hlediska ekologických daní je však zajímavější význam druhý, kdy je ekologie známa a hlavně vnímána jako „*ochrana životního prostředí, popř. jako samo přírodní prostředí*“.²

Právě tento význam byl totiž brán v potaz při konstrukci názvosloví pojmu ekologická daň – tedy **daň k ochraně životního prostředí**.

Životní prostředí

Životní prostředí, angl. „*environment*“. Při výkladu předešlého termínu jsme došli ke zjištění, že ekologické daně slouží k ochraně životního prostředí. Co to ale je životní prostředí?

V nejobecnějším slova smyslu můžeme říct, že životní prostředí je prostředí, ve kterém člověk žije, které nás obklopuje. Hlavně dnes se většinou pojem životní prostředí chápe zúženě jako životní prostředí člověka. Existuje ale celá řada definic, které životní prostředí popisují.

Malá československá encyklopedie chápe životní prostředí jako soubor všech vnějších podmínek biotických i abiotických, které obklopují jedince, populaci nebo jiný živý systém, poskytují mu všechny nezbytnosti k životu a působí zpětně na organismus.³

Jiný zdroj zase definuje životní prostředí jako *soubor všech činitelů, se kterými přijde do styku živý subjekt a podmínek kterými je obklopen*. Tedy vše, na co subjekt přímo i nepřímo působí. Subjektem může být chápán organismus, populace, člověk i celá lidská společnost.⁴

Je třeba říct, že z historického hlediska se vyvinuly tři hlavní teoretické definice, na kterých se staví a z kterých ostatní více či méně vycházejí. Těmito definicemi jsou *statická definice*, *dynamická* a *systémová definice*:

Statická definice

- životní prostředí souborem faktorů nutných k životu určitého živého organismu,

Dynamická definice

- formulována norským profesorem Samuelem Wikem, přijatá na konferenci UNESCO v roce 1967 a v mezinárodním měřítku zpravidla převládající, vymezuje životní prostředí jako tu část světa, s níž je objekt ve stálé interakci, tzn. kterou využívá, mění a které se musí i přizpůsobovat,

¹ *Internetové stránky PŘÍRODA.cz: Význam slova „Ekologie“* [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=962>. ISSN 1801-2787

² *Internetové stránky WIKIPEDIE: Ekologie* [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekologie>

Systemová definice

- přijatá na konferenci v Tbilisi v roce 1979, definuje životní prostředí jako systém složený z přírodních, umělých a sociálních složek materiálního světa, jež jsou anebo mohou být s objektem ve stálé interakci.

Problémem je, že ať vezmeme kteroukoli z výše zmíněných definic, pro účely aplikace ekologických daní jsou všechny příliš obecné a tím pádem v podstatě nepoužitelné. Je třeba tedy nalézt takový popis životního prostředí, který by již přece jen svou mírou konkrétnosti z hlediska daní použitelný byl.

České daňové právo pojem životního prostředí i přesto, že jej používá, nedefinuje a tak je potřeba porozhlédnout se jinde, vypůjčit si definici z jiného právního odvětví, tedy postupovat dle analogie iuris. Takovou právní normou je zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí⁵, který životní prostředí definuje ve svém § 2, a to jako „*vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie*“.

Ekologická politika (ekopolitika)

Dalším pojmem, který je třeba v souvislosti s ekologickými daněmi vysvětlit a který s nimi stejně jako předcházející dva velmi úzce souvisí, je ekologická politika, někdy zkráceně označovaná jako ekopolitika.

Vyskytne-li se ve společnosti problém, začne na něj tato v rámci daného politického systému reagovat. Tuto reakci nazýváme politikou. V historii se tak vytvořily nejrůznější druhy politik (např. zahraniční, zemědělská, zdravotnická atd.) a patří mezi ně i politika ochrany životního prostředí neboli ekologická politika.

Ekologickou politiku chápeme jako „*soubor akcí reagujících na sociálně ekologické problémy*“⁶, tedy její vznik souvisí se zhoršujícím se stavem životního prostředí.

³ *Malá československá encyklopedie*. Praha : Academia, 1984-1987

⁴ *Internetové stránky PŘÍRODA.cz: Význam slova „Životní prostředí“* [online]. [cit. 2010-02-15]
Dostupný na WWW: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=8>. ISSN 1801-2787

Těchto „problémů životního prostředí“ je celá řada a rozumíme jimi zejména problémy spojené se znečišťováním ovzduší jako ztenčování ozónové vrstvy, globální oteplování, kyselé deště nebo troposférický ozón, dále snižování biologické rozmanitosti, znečišťování moří, desertifikace a mnohé další.

Základem ekologické politiky je pak souhrn představ různých subjektů politického systému o vážnosti jednotlivých ekologických problémů, o prioritách a způsobech řešení jednotlivých otázek životního prostředí, o nutnosti šetrného hospodaření s přírodními zdroji a jejich ochrany, o způsobech nastolování celkové rovnováhy mezi lidskými aktivitami a přírodou a všeobecně o přístupu k životnímu prostředí a postojích k němu.⁷

V této souvislosti je potřeba poznamenat, že ohrožování a poškozování životního prostředí je problémem globálním. Vzhledem k provázanosti jednotlivých prvků životního prostředí proto nelze řešení těchto problémů izolovat jen na některá území, ale naopak tato politika se pak uplatňuje na nejrůznějších úrovních, od úrovně globální (představuje ji např. politika OSN) až po tu lokální (politika měst a obcí), popř. dalších jednotlivých subjektů (např. politických stran).

Politika životního prostředí je pravděpodobně nejdůležitějším dokumentem v oblasti ochrany životního prostředí. Jako průřezový dokument odráží environmentální, ekonomické a sociální skutečnosti v daném území a stanovuje zpravidla náročné cíle, které je potřebné naplnit k zachování zdravého životního prostředí a k zajištění dlouhodobého ekonomického růstu.⁸

Vedle již zmíněných cílů jsou významnou částí politiky životního prostředí zásady (principy) a prostředky k naplnění těchto cílů. Prostředky rozeznáváme dvojí - *metody* a *nástroje* a rozlišujeme mezi obecně formulovanou politikou (strategií) a jejím reálným uplatňováním v praxi, kdy již mluvíme o konkrétních použitých nástrojích a ad hoc opatřeních.⁹

⁵ zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 2

⁶ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 17

⁷ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 18

^{8,9} HÁJEK, M. *Cesty k efektivnější politice životního prostředí*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002

Environmentální ekonomie

Environmentální ekonomie je v podstatě „vyvrcholením“ tezí o velmi těsném provázání problémů životního prostředí a ochrany životního prostředí s fungováním ekonomiky a o tom, že nelze oba aspekty posuzovat odděleně.

Vychází z úvah o vzájemném vztahu mezi problémy životního prostředí a jejich ekonomickými efekty. Konkrétnější podobu tyto úvahy dostaly při formulování environmentální politiky. Od 50tých a 60tých let 20. stol. se začíná projevovat snaha o hodnocení nákladů a přínosů této politiky, snaha o hodnocení jednotlivých projektů a snaha o porovnání jednotlivých druhů nástrojů použitelných v ochraně životního prostředí, zejména ekonomických a administrativních.¹⁰ Vznikla tak *environmentální ekonomie* jako samostatný obor.

Environmentální ekonomie se zabývá ekonomickými otázkami ochrany životního prostředí, snaží se popsat a vysvětlit vztah mezi životním prostředím a tržní ekonomikou, a jako taková je tedy vystavěna především na několika základních problémech, jež jsou nejviditelnějším vyjádřením tohoto vztahu. Jsou jimi nedokonalá konkurence, selhání trhu v konkrétních případech, teorie veřejných statků, a zejména pak teorie externalit a problematika jejich internalizace.

2.2 Historie

Obecně

Již 12 000 let člověk mění prostředí, ve kterém žije. Během této doby zdokonaloval své schopnosti využívat a přizpůsobovat prostředí svým potřebám a jeho zásahy do prostředí stále výrazněji měnily „původní“ přírodní prostředí. Během této doby byly následky této činnosti tu větší, tu menší, avšak po dlouhou dobu si především vzhledem k malému, spíše lokálnímu rozsahu (velkou roli sehrála nízký stav populace) dokázala příroda s těmito zásahy poradit.

¹⁰ RITSCHELOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002, str. 11

Obrat však nastal po r. 1800 v souvislosti s průmyslovou revolucí. V této době dochází k významným změnám v rozsahu a způsobu využívání a narušování prostředí a jeho funkcí. V tomto období se zvyšuje využívání nerostných zdrojů (uhlí, ropa), mění se výroba (dochází k industrializaci) i způsoby využívání půdy, dochází k odlesňování, k expanzi do dosud neosídlených oblastí a k rozvoji aglomerací, tempo vývoje se zrychluje. Rozsah využívání prostředí se tak stal najednou trvale rychle rostoucím. Důsledkem těchto změn je stále častější vznik ekologických problémů, které z počátku mají pouze lokální charakter, v posledních desetiletích však nabývají globálního rozsahu. Mění se svět a s ním se mění i životní prostředí.

Dostáváme se do 60tých let minulého století. V této době se již vliv člověka na životní prostředí stává zřejmým a problematika ochrany životního prostředí přestává být na okraji zájmu. Lidstvo si uvědomilo, že je nejen odpovědné za stav svého životního prostředí, ale že jeho aktivity mohou být osudné jak pro prostředí, tak pro lidstvo samé. Koncem šedesátých a počátkem sedmdesátých let minulého století se tak jako reakce na zhoršující se stav životního prostředí postupně začíná formovat to, čemu říkáme *environmentální politika* či *ekopolitika*.

Ekopolitika se utvářela nejprve izolovaně v jednotlivých ekonomicky vyspělých zemích. Zhruba od 50tých let byly problémy životního prostředí ve vyspělých zemích vnímány především jako otázka znečištění, jež může mít negativní vliv na zdraví člověka (např. smogová situace v Londýně v roce 1952, jež měla za následek nárůst úmrtnosti o 4000 osob oproti obvyklým hodnotám).¹¹ V těchto zemích, kde probíhal stále rychlejší ekonomický rozvoj, který s sebou jako důsledek nesl zmíněné rostoucí znečišťování životního prostředí, byly tedy položeny základy moderní environmentální politiky, tj. zejména byly stanoveny cíle a základní principy, vytvořena legislativa a položen základ mechanismům procesu formulování a realizace cílů politiky.

Teprve později, v souvislosti s nárůstem problémů v oblasti životního prostředí, se stala ochrana životního prostředí předmětem mezinárodní politiky a posléze i jednou z hlavních oblastí politiky Evropských společenství. Rozhodujícím okamžikem při formování politiky životního prostředí pak byla **Konference OSN o životním prostředí člověka v roce 1972** (bylo konstatováno, že ochrana životního prostředí je universálním zájmem překonávajícím hranice států – povinnost spolupráce zemí v otázkách ochrany životního prostředí, právo na příznivé životní prostředí uznáno jako jedno ze základních lidských práv,

vymezení základních principů, akční plán). Postupně začínají vznikat nevládní organizace působící v oblasti životního prostředí (Greenpeace), politické strany (Strana zelených), dochází k institucionalizaci ochrany životního prostředí.

Vznik a vývoj environmentální politiky EU

Ekologická politika Evropské unie (EU) má své počátky v 70. letech 20. století. V počátečním období formování environmentální politiky neexistovala Evropská unie pod svým současným názvem. Nebyla navíc suverénním subjektem, ale nadnárodním spojením států, které mohlo konat pouze v rozsahu stanoveném Smlouvou o Evropských společenstvích. Environmentální politika jako taková nebyla zahrnuta v zakládajících smlouvách Evropských společenství a rozvíjela se nejprve v různé intenzitě pouze na úrovni jednotlivých členských států.

Rostoucí problémy životního prostředí v EU však přispěly ke změně. První aktivity v oblasti ochrany životního prostředí nevycházely z žádné ucelené koncepce. Šlo o dílčí dokumenty, jejichž cílem zpočátku byla pouze snaha vytvořit společné standardy na ochranu spotřebitelů při zajišťování volného pohybu zboží mezi členskými státy společenství. Větší aktivitu ve vztahu k životnímu prostředí začala Evropská unie rozvíjet až v návaznosti na Stockholmskou konferenci o životním prostředí člověka (1972). Ta byla zaměřena zejména na dosažení ucelnějšího řízení v oblasti ochrany životního prostředí. V roce 1973 tak byl vypracován první koncepční dokument environmentální politiky Společenství – *První akční program ochrany životního prostředí*. Akční programy se pak staly základem politiky životního prostředí ES.

První dva akční programy formulovaly 11 principů environmentální politiky Společenství, které se staly základem právních úprav ochrany životního prostředí jednak v předpisech a dalších dokumentech ES, jednak ve vnitrostátních úpravách členských států ES.

Klíčové pro oblast životního prostředí pak bylo přijetí dvou dokumentů - ***Jednotného evropského aktu***, který byl podepsán v r. 1986 a vstoupil v platnost v r. 1987, a *Smlouvy o Evropské unii*, která vstoupila v platnost v r. 1993 (tzv. **Maastrichtská smlouva**).

¹¹ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 18

Přijetí Jednotného evropského aktu znamenalo změnu v environmentální politice Společenství. Tímto dokumentem byla do Římské smlouvy, již bylo založeno EHS, začleněna nová kapitola Životní prostředí, která dnes tvoří legislativní základ všech aktivit ES na tomto úseku. Přijetím Maastrichtské smlouvy pak, jako reakce na potřebu řešit problémy životního prostředí k cílům Společenství, přibyla „podpora opatření na mezinárodní úrovni, čelících regionálním a celosvětovým problémům životního prostředí.“ a pojem trvale udržitelného růstu.

Ekologická politika ČR

Na území České republiky probíhal v oblasti ochrany životního prostředí poněkud odlišný vývoj. Díky orientaci totalitního režimu na těžký průmysl spolu s ignorováním ekologických problémů, kde tyto byly zcela na okraji zájmu, a informačnímu embargu, díky kterému neměla veřejnost prakticky žádné informace o stavu životního prostředí, byl stav životního prostředí v naší zemi katastrofální a reálná ekologická politika prakticky neexistovala. Ironií osudu je, že právě ekologické problémy (konkrétně kritický stav ovzduší v severních Čechách) se staly jedním z hlavních hybatelů událostí, které sehrály roli při pádu totalitního režimu.

Po pádu totalitního režimu se tento stav začal záhy měnit. Hned v prvních letech se na tomto poli začalo usilovně pracovat a nový přístup se mimo jiné projevil i v textu nově přijaté Ústavy a Listiny základních práv a svobod. Preambule Listiny základních práv a svobod připomíná díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého života na zemi, Ústava v preambuli vyjadřuje odhodlání společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství. Ochrana životního prostředí je však upravena i dále v textu, a to v Listině základních práv a svobod v čl. 35, kde je zakotveno právo na příznivé životní prostředí a v čl. 7 Ústavy, v kterém se stát zavazuje dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.

V průběhu 90tých let byly v České republice postupně přijaty (či zpřísněny stávající) normy k ochraně životního prostředí. Navíc, i díky poměrně vysokým investicím na ochranu životního prostředí, došlo v některých ukazatelích k výraznému poklesu znečištění a přiblížení se k míře znečištění běžnému ve státech s vyspělou ekonomikou. K urychlení

změn značnou měrou přispěla i transpozice a implementace směrnic Evropské unie související se vstupem České republiky do ní.

Strategickým dokumentem v oblasti ochrany životního prostředí v České republice je Státní politika životního prostředí. Současná Státní politika životního prostředí byla přijata usnesením vlády č. 235 ze dne 17. 3. 2004 a platí pro roky 2004 – 2010.¹²

2.3 Nástroje ochrany životního prostředí

V předchozích kapitolách jsme se seznámili s problémem znečišťování životního prostředí, představili si jeho řešení ve formě vzniku ekopolitiky a vysvětlili, co to ekopolitika je.

V rámci naplňování stanovených cílů (jaké to jsou, záleží na tom, zda se jedná ekopolitiku všestrannou nebo resortní, ekopolitiku prováděnou na mezinárodní úrovni či prováděnou lokálně v rámci jednotlivých států a jejich regionů) disponuje tedy environmentální politika dvěma druhy prostředků a v této kapitole se budeme podrobněji zabývat jedním z nich a tím jsou nástroje.

Co to tedy ty nástroje jsou?

Můžeme říct, že nástroje ekologické politiky vlastně představují různé formy působení na chování lidí v oblasti ochrany životního prostředí. K plnění cílů ekologické politiky a k ochraně životního prostředí slouží celá řada nástrojů a používání nástrojů environmentální politiky v jednotlivých zemích je značně diferencované. Obecně platí, že užití toho kterého jednotlivého nástroje pak závisí na konkrétním problému a jeho specifikách tak, aby bylo co nejlépe dosaženo stanoveného cíle. Nezřídka se využívá i mix několika nástrojů dohromady.

V průběhu rozvíjení environmentální politiky v rámci jednotlivých zemí i na mezinárodní úrovni se postupně vytvořila a byla uplatňována celá škála nástrojů.

¹² *Státní politika životního prostředí České republiky 2004-2010*. Praha : Ministerstvo živ. prostř., 2004

Zpočátku byly využívány především nástroje přímé regulace, časem se však ukázaly jako nedostačující a tak se začalo i s uplatňováním nástrojů dalších.

Kategorizace nástrojů

Obecně řečeno, mezi nástroje řadíme zejména *morálku, právo, ekonomické nástroje, formy organizace (instituce), plánování, prognózování a koncepční činnost, výchovu, vzdělávání a osvětu, vědu, informace*.¹³

Kategorizace nástrojů ochrany životního prostředí může být různá, v zásadě se může lišit jak dle jednotlivých autorů, kteří dělení provádějí, tak podle toho, jaké hledisko zvolíme.

Dle kategorizace OECD rozeznáváme tyto nástroje politiky životního prostředí:

1. **Normativní nástroje**
(licence, povolení, imisní a emisní limity znečištění, výrobní a výrobní standardy)
2. **Ekonomické nástroje**
(poplatky, daně, obchodovatelná emisní povolení, obchodovatelné limity, environmentální podpory, zálohové systémy, platby za čerpání přírodních zdrojů)
3. **Platební povinnosti a kompenzace škod**
(pravidla pro platební povinnost, kompenzační fondy, povinné pojištění, rozšířená odpovědnost producenta)
4. **Vzdělávání a informace**
(vzdělávací kampaně pro širokou veřejnost šíření technických informací, zveřejňování sankčních postihů, ecolabelling)
5. **Dobrovolné přístupy**
(jednostranné závazky, veřejné dobrovolné systémy, sjednané smlouvy)
6. **Řízení a plánování**
(environmentální systém řízení, vymezování chráněných oblastí, využití krajiny)

Podrobné systematické dělení podává zejména Bedřich Moldan.¹⁴ Podle něj můžeme nástroje ochrany životního prostředí rozdělit do dvou velkých kategorií :

- a) nástroje dobrovolně přijaté
- b) nástroje zakotvené v zákonech –
 - 1) nástroje nařizovací
 - 2) nástroje ekonomické

Dobrovolně přijaté nástroje - vzorce dobrovolného chování jednotlivců i institucí, které neškodí životnímu prostředí, naopak směřují k jeho ochraně. Toto chování musí

nezbytně stát na důkladné znalosti problematiky ochrany životního prostředí, musí vycházet ze znalosti důsledků škodlivé lidské činnosti. Zásadní jsou v tomto směru informace, které musí být relevantní a spolehlivé. Druhým nezbytným předpokladem je znalost problematiky, tedy odpovídající fundovanost.

Nástroje nařizovací (tzv. „command and kontrol“) – závazná a vynutitelná nařízení, limity. Zákon definuje parametry kvality životního prostředí a těm odpovídají limitní hodnoty znečištění popř. jiného poškození životního prostředí. Předpokladem uplatnění tohoto druhu nástrojů je spolehlivý monitorovací systém, který musí generovat přesná a nezávislá data.

Nástroje ekonomické - daně a poplatky, dotace, institucionální nástroje a nástroje tržního charakteru.

Dle dalšího zdroje zabývajícího se problematikou ochrany životního prostředí v rámci EU se dělí nástroje ochrany životního prostředí na:

nástroje vyplývající z legislativy (právní nástroje), ekonomické nástroje, dobrovolné nástroje, informační nástroje a institucionální nástroje¹⁵

Nástroje právní a ekonomické jsou chápány stejně jako v předcházejícím výkladu.

Jako *dobrovolné* jsou chápány nástroje, u nichž je základním znakem dobrovolnost, tedy jejichž používání není nařízeno. Jedná se tedy o takové činnosti, které jsou subjekty (nejčastěji se jedná o podniky) aplikovány na základě svobodného rozhodnutí, nad rámec legislativních norem. Zda tedy bude subjekt některý z těchto nástrojů používat, závisí pouze na jeho rozhodnutí.

Informačními nástroji jsou nástroje, které poskytují informace o životním prostředí úřadům, podnikům, školám i široké veřejnosti. Tyto informace shromažďuje a zveřejňuje MŽP. Jedná se například o webové stránky Ministerstva životního prostředí, internet jako celek, tisk, rozhlas, televize atd.

¹³ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 26

¹⁴ MOLDAN, B. „Nástrojový mix“ pro environmentální regulaci. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002

Institucionální nástroj se rozumí instituce, zejména státní, ale také orgány regionální (kraje) a místní samosprávy (obce), akademická obec, neziskové organizace a další.

Další možné dělení nástrojů ochrany životního prostředí je **z pohledu právní regulace**.¹⁶

Z tohoto pohledu rozeznáváme dvě základní skupiny :

- **nástroje přímého působení**; zde jsou obsaženy nástroje právu vlastní, které odpovídají veřejnoprávním metodám právní regulace
- **nástroje nepřímého působení**; jedná se o nástroje, které svou povahou patří do mimoprávních nástrojů ochrany životního prostředí, ale kterým právo poskytuje formu závazného a vynutitelného pravidla chování

Nástroje přímého působení se dále člení na :

- a) administrativně-právní nástroje...sem patří ukládání povinností, povolení, souhlasy, stanoviska a vyjádření, standardy, kategorizace objektů ochrany a zdrojů ohrožování životního prostředí (smyslem je rozlišit jednotlivé objekty ochrany dle významu a stupně ohrožení, popř. dle zdroje ohrožení), kontrola a dozor, právní odpovědnost (tou se rozumí náhrada škody a odstraňování ekolog. újmy, popř. odpovědnost za správní delikty či trestné činy) a výkon rozhodnutí,
- b) koncepční nástroje...mezi ně náleží koncepce, plány a programy,
- c) administrativní smlouvy a jiné dobrovolně převzaté závazky

Nástroje nepřímého působení - představují zejména ekonomické nástroje

Specifickým dělením je pak **kategorizace nástrojů akcentující úlohu státu při ochraně životního prostředí**.

Toto dělení vychází z požadavku a nezbytnosti státních zásahů do chování subjektů, které vychází z různých důvodů, především pak z důvodu existence negativních externalit. Určitou podmnožinou nástrojů ochrany životního prostředí jsou tedy prostředky státní intervence.

¹⁵ *Internetové stránky Aktivní Evropský občan: Nástroje ochrany životního prostředí* [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/nastroje.htm>

¹⁶ DAMOHORSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 2. dopl. a rozšíř.vyd. Praha : C.H. Beck, 2007

Rozlišujeme tyto čtyři základní druhy regulačních přístupů:¹⁷

- nástroje přímé regulace (direktivní – přímé)
- ekonomické nástroje (nepřímé)
- aktivity státu na ochranu životního prostředí
- dobrovolné nástroje a systémy k ochraně životního prostředí

Ještě zbývá dodat, že strategickým dokumentem pro oblast životního prostředí v České republice je **Státní politika životního prostředí České republiky**¹⁸, která byla přijata pro léta 2004 – 2010, a ta rozeznává tyto nástroje:

- 1/ Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
- 2/ Právní
- 3/ Ekonomické
- 4/ Dobrovolné
- 5/ Informační
- 6/ Strategického plánování
- 7/ Zapojování veřejnosti, výzkum a vývoj
- 8/ Mezinárodní spolupráce
- 9/ Institucionální

2.4 Ekonomické nástroje

Nástroji environmentální politiky, které nás v rámci této práce budou zajímat nejvíce, jsou nástroje ekonomické.

Definice

Ekonomické nástroje definujeme jako „*nástroje založené na ovlivnění chování těch ekonomických subjektů, které využívají, případně poškozují či znečišťují životní prostředí (či jednotlivé jeho složky)*“.¹⁹

Ekonomické nástroje jsou specifickým prostředkem ochrany životního prostředí, jejichž účelem je podnítit zájem na ochraně životního prostředí ekonomickou stimulací. Důvodem jejich zavedení bylo jednak ta skutečnost, že administrativně-právní nástroje nebyly schopny dostatečně zajistit účinnou ochranu životního prostředí (problémem nástrojů přímé regulace je zejména to, že nenutí subjekty k minimalizování znečišťování, neposkytují dodatečné finanční ohodnocení v případě, že se podaří subjektu redukovat znečišťování víc než stanoví limity a dokonce mají tendenci bránit v rozvoji technologií a inovací) a potom jejich ekonomická efektivnost, která je ve srovnání s administrativně-právními nástroji vyšší. Ekonomické nástroje se tak začaly uplatňovat jako doplněk administrativně-právních nástrojů.

Ekonomické nástroje úzce souvisí s jedním ze základních principů ochrany životního prostředí – a to s principem odpovědnosti původce, někdy taky označovaným jako princip „**znečišťovatel platí**“ (anglicky polluter pays). Podle tohoto principu každý, kdo provádí činnosti, které poškozují nebo znečišťují životní prostředí, je povinen toto znečištění nebo poškození zmírnit, napravit nebo mu předcházet. Musí tedy nést náklady veškerých těchto opatření. Ekonomické nástroje jsou vyjádřením tohoto principu.

Základním principem charakterizujícím ekonomické nástroje je to, že jejich fungování je založeno na nepřímém uplatňování vlivu státu na chování regulovaných subjektů, ekonomické nástroje jsou tedy svým charakterem *nástroji nepřímými*. Tato nepřímá regulace se projevuje v **možnosti volby** chování subjektu, která je u těchto nástrojů základním znakem.

Funkce ekonomických nástrojů

Základní funkcí ekonomických nástrojů je eliminovat selhání tržního mechanismu a vytvořit tak situaci, kdy rozhodnutí jednotlivých aktérů trhu budou v souladu nejen s jejich individuálními zájmy, ale i s celospolečenským zájmem na ochraně životního prostředí. V rámci toho je účelem ekonomických nástrojů zejména *ekonomicky motivovat provozovatele zařízení znečišťujících životní prostředí k redukci emisí, získání finančních prostředků na investiční akce k ochraně či zlepšení stavu životního prostředí a internalizace externalit.*²⁰

Ekonomické nástroje však plní různé funkce a v různé intenzitě. Zpravidla u nich vystupuje jedna funkce jako dominantní, ta kvůli které byl nástroj zaveden, a mohou se k nim přidat i funkce další.

Základními funkcemi, které ekonomické nástroje plní, jsou tyto:

- **Kompenzační funkce** – sleduje zejména finanční náhradu (kompenzaci či internalizaci) externích efektů
- **Fiskální funkce** – sleduje primárně dosažení finančního výnosu veřejných rozpočtů

¹⁷ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 105

¹⁸ *Státní politika životního prostředí České republiky 2004-2010*. Praha : Ministerstvo živ. prostř., 2004

¹⁹ RITSCHELOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002, str. 42

- **Stimulační funkce** – spočívá ve vytváření tlaku na dosažení určitého ekologického cíle
- **Redistributivní funkce** – tou se rozumí ovlivnění cenových (nákladových) dopadů na určitá odvětví a sociální skupiny
- **Komparativní funkce** – tou se rozumí vyrovnávání ekonomických podmínek jednotlivých znečišťovatelů, jež byly uměle pokřiveny neexistencí trhu a centrálně plánovaným hospodářstvím bez přímého ovlivnění podnikatelskými subjekty (pouze u nových, transformujících se ekonomik)²¹

Samostatnou otázkou je vztah funkce fiskální a funkce stimulační. Funkce stimulační je z hlediska konstrukce a teorie ekonomických nástrojů funkcí nejdůležitější - jejím cílem je ovlivnit chování znečišťovatele, ekonomicky jej motivovat k ekologicky šetrnějšímu chování, čímž je naplněn smysl ekonomických nástrojů co by nástrojů ochrany životního prostředí a tím pádem by měla být logicky funkcí primární. V praxi se ovšem často setkáváme se situací, kdy stát velmi rád využívá ekonomických nástrojů (a argumentuje přitom ochranou životního prostředí) právě pro funkci fiskální.

Kategorizace ekonomických nástrojů

Do množiny ekonomických nástrojů patří řada nejrůznějších instrumentů. Ty můžeme dělit podle dvou kritérií – ***dle způsobu ekonomického působení*** a ***dle jednotlivých druhů***.

Podle prvního hlediska dělíme ekonomické nástroje do dvou skupin – **nástroje pozitivní stimulace** a **nástroje negativní stimulace**. Pro zařazení do skupiny je rozhodující, jakým způsobem daný nástroj ovlivňuje chování subjektů, zda motivuje ke změně chování tím, že sankcionuje a znevýhodňuje environmentálně „špatné“ chování (nástroje negativní stimulace) nebo naopak odměňuje a podporuje chování k životnímu prostředí příznivé (nástroje pozitivní stimulace). Mezi nástroje negativní stimulace řadíme zejména daně a poplatky, mezi nástroje pozitivní stimulace řadíme granty, subvence, dotace, daňové úlevy apod.

²⁰ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 119

²¹ RITSCHELOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002, str. 42

Druhý způsob dělení vychází z členění nástrojů podle jednotlivých druhů. Všeobecně přijímaným členěním ekonomických nástrojů v tomto směru je klasifikace Organizace pro ekonomický rozvoj a spolupráci (OECD). Ta rozlišuje tyto ekonomické nástroje:²²

Poplatky za znečištění životního prostředí

- poplatky za znečištění ovzduší
- poplatky za vypouštění odpadních vod
- poplatky za ukládání odpadů na skládky
- poplatky za spalování odpadů
- poplatky za hluk

Poplatky za využívání přírodních zdrojů

- poplatky za odběry podzemní vody
- poplatky za odběry vody z vodních toků
- odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu
- poplatky za odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesa
- úhrady z dobývacího prostoru a z vydobytých vyhrazených nerostů
- poplatky za kácení dřevin

Uživatelské poplatky

- poplatky za spotřebu látek poškozujících ozonovou vrstvu
- poplatky za užívání vybraných umělých hnojiv a pesticidů
- poplatky za používání tašek z umělých hmot, apod.

Daně

- daně k ochraně životního prostředí
- komunální (místní) daně

Sankční platby

- pokuty
- přírážky

Daňové úlevy

- v rámci DPH
- v rámci spotřebních daní
- v rámci daní z příjmů
- v rámci silniční daně
- v rámci daně z nemovitostí
- v rámci daně dědické a darovací

Finanční podpory

- granty, dotace, dary
- ze státního rozpočtu
- z účelových fondů
- výhodné půjčky (soft loans)
- garance úvěrů

Úlevy

- v placení poplatků
- ostatní úlevy

Depozitně refundační systémy

- zálohování,
- recyklační poplatky

Obchodovatelná emisní povolení

- Obchodovatelná povolení k emisím skleníkových plynů
- Začlenění letectví do systému pro obchodování s povolenkami na emise

Environmentální pojištění

Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí uplatňované v České republice kopírují strukturu nástrojů dle OECD, avšak nejsou uplatňovány všechny. Využívány jsou především poplatky, některé daňové nástroje a obchodovatelná emisní povolení.

Využití ekonomických nástrojů v rámci politiky životního prostředí ovšem záleží rovněž na systému, který jejich „služeb využívá“. V praxi rozeznáváme podstatě tři situace:

- **normativní systém typu „command and control“** – zde hrají ekonomické nástroje spíše doplňkovou roli a subjekty jsou primárně motivovány (resp. nuceny) k environmentálně šetrnému chování stanovenými normami, limity, příkazy a zákazy,
- **systém využívající tržních nástrojů** – je založen především na obchodu s emisními povolenkami, environmentální pojištění apod.
- **systém, jehož podstatou je ekologická daňová reforma** – podstatou je využití daní jako prostředku k ovlivnění chování subjektů v oblasti životního prostředí; vychází přitom z myšlenky přesunu od zdanění přímého ke zdanění nepřímému - je založena na zavedení daní ze spotřeby určitých životní prostředí zatěžujících zdrojů a surovin jež je na druhé straně kompenzováno snížením přímých daní a zavedením sociálních opatření²³

Tyto systémy však málokdy nalezneme v čisté formě, hovoříme spíše o formě tzv. „nástrojového mixu“, kdy se jednotlivé nástroje politik životního prostředí navzájem mísí a doplňují.

Ekonomické nástroje by měly sehrát klíčovou roli zejména v efektivnějším využití energie a provádění opatření k omezení skleníkových plynů při vynaložení relativně nižších celospolečenských nákladů. Při navrhování konkrétních nástrojů je přitom zvažována zejména míra narušení konkurenceschopnosti a environmentální užitky. Národní zájmy v ochraně konkurenceschopnosti jsou zřejmé ve všech národních politikách životního prostředí.²⁴

^{22,23} RITSCHELOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002

²⁴ HÁJEK, M. *Vliv reformy veřejných financí na nástroje politiky životního prostředí*. [online]. 2003-07-11. [cit. 2010-02-20]. Dostupný na WWW: <http://iris.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/9e29c561ce7178cdc1256d600042c58d?OpenDocument>

3. Ekologické daně z pohledu daňové teorie

V této kapitole se budeme zabývat ekologickými daněmi z hlediska jejich formy. Cílem přitom není podat vyčerpávajícím způsobem výklad o problematice daní, to samo by vydalo na samostatnou práci, ale pouze vysvětlit tento institut v rozsahu potřebném k pochopení „technické“ stránky ekologických daní. V této kapitole vymezíme pojem daně, tak jak je chápán z pohledu dnešního finančního práva i ekonomické teorie, vysvětlíme funkci daní a nakonec se zaměříme na samotné ekologické daně.

S pojmem daní velmi úzce souvisí pojem poplatku, vysvětlíme si tedy rovněž i tento pojem a podrobněji se na oba dva tyto pojmy podíváme z hlediska jejich významu jako nástrojů v oblasti environmentální.

Úvodem je však potřeba vysvětlit dva pojmy, s nimiž jsou ekologické daně úzce spjaty. Těmito jsou pojem *externality* a princip „znečišťovatel platí“.

Externality

Základem konceptu ekologických daní je teorie externalit, která se objevuje v ekonomické teorii ve 30. letech 20. století.

Externality představují takový vztah mezi dvěma a více ekonomickými subjekty, kdy jeden subjekt svou výrobní či spotřební činností ovlivňuje určitým způsobem výrobu či spotřebu jiného, resp. jiných subjektů.

Negativní externality se objevují tehdy, jestliže jedna strana působí náklady někomu jinému a nezahrnuje tyto vícenáklady do svého rozhodování.²⁵

Znečištění životního prostředí je chápáno jako typická negativní externalita, která je jedním z případů „selhání trhu“. Selháním trhu se rozumí situace, kdy trh nepodává prostřednictvím ceny úplnou informaci o produktu či službě takovou, která je relevantní pro rozhodování kupujícího a prodávajícího.

Významné z hlediska environmentální ekologie je na „selhání trhu“ to, že se chápe jako důvod pro státní intervenci, tedy vládní regulaci v oblasti životního prostředí. Externality ospravedlňují určitý druh regulace, tedy intervenci ze strany státu.

Státní zásahy by měly být korektivem chránícím celospolečenské zájmy v prostředí individuálních zájmů subjektů snažících se dosáhnout zisku. Tyto vládní zásahy by měly vést k tomu, aby výrobce musel ke svým výrobním nákladům přičíst i náklady, které musí stát vynaložit na odstranění negativních externalit způsobených tímto výrobcem. Z hlediska ochrany životního prostředí v ekonomickém smyslu je cílem tedy **internalizace externalit** – tj. začlenění ekologicky negativní externalit do výrobních nákladů podniků. Externí efekty tak přestanou být vnějšími a dostanou se do nákladů (výdajů) subjektů, které je způsobily, a stanou se tak interními.

Princip „znečišťovatel platí“

Druhým pojmem, který s ekologickými daněmi úzce souvisí, je princip „znečišťovatel platí“ - anglicky „*polluter pays*“ principle. Tento princip představuje hlavní styčný bod mezi ochranou životního prostředí a využitím ekonomických nástrojů. Podle tohoto principu by se měly náklady spojené s předcházením a snižováním znečištění odrážet v cenách výstupu zboží a služeb, které toto znečištění způsobují v důsledku jejich výroby a/nebo spotřeby.²⁶ Z pohledu jednotlivých nástrojů - daně k ochraně životního prostředí obecně tento princip podporují, nejtěsnější uplatnění principu „znečišťovatel platí“ pak představují ekologické poplatky.

3.1 Pojem daně a poplatky

3.1.1 Daně

Daň je pojmem, se kterým se běžně setkáváme, který běžně používáme. Obecně můžeme konstatovat, že daně jsou finančněprávním institutem, jedním z příjmů veřejných rozpočtů (vedle poplatků a půjček) a jedním z nástrojů redistribuce hrubého domácího produktu. Co to ale vlastně je daň?

²⁵ JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, str. 85

²⁶ *Environmentální daně: otázky a strategie*, neautorizovaný překlad materiálu OECD – Environmental Related Taxes: Issues and Strategie. OECD Policy Brief. 2001. Praha : Centrum pro otázky životního prostředí, 2001. [online]. Dostupný na WWW: <http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/EDR/OECD Policy Brief. pdf>

Na problematiku daní je možno nahlížet ze dvou hledisek, a to z *formálněprávního* a *ekonomicko-finančního*. Pro potřeby této práce se budeme zabývat především hlediskem prvním.

1. Pojem daně z formálněprávního hlediska

Definice

Náš právní řád legální definici pojmu daň neobsahuje. Chceme-li tedy nějakým způsobem daň definovat, musíme se podívat, jakým způsobem se s tímto vypořádávají daňová teorie.

Starší definice popisují daně jako „*povinné platby do státního nebo místního rozpočtu od subjektů (fyzických či právnických osob) v dosahu působnosti státních či místních orgánů k úhradě nákladů spojených s plněním jejich funkcí*“.²⁷ Další z definic, která je hojně přebírána, popisuje daň z právního hlediska jako „*platební povinnost, kterou stát stanovuje zákonem na účely získání příjmů k úhradě celospolečenských potřeb, tj. pro veřejný rozpočet, bez toho, aby přitom zdaňovaným subjektům poskytl ekvivalentní protiplnění*“.²⁸

Nejkomplexnější definici co do výčtu znaků pak podává patrně Kubátová, která definuje daň jako „*povinnou, nenávratnou, zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu*“. *Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností*.²⁹

Tuto definici přijímá i Široký a popis rozšiřuje o rozměr právní teorie, kdy daně chápe jako *finančně právní institut* (rozuměj institut finančního práva). Daně jsou pro účely jejich výběru, závaznosti a mimoekonomické vynutitelnosti upraveny právní normou. Daň vnímá jako závazkový právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění od dlužníka (pohledávka státu) a dlužníkovi (daňovému subjektu) vzniká povinnost závazek splnit.³⁰

²⁷ Malá československá encyklopedie. Praha : Academia, 1984-1987

²⁸ BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995

²⁹ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2003, str. 16

³⁰ ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008

Při bližším zkoumání jednotlivých daňových teorií tedy nakonec zjišťujeme, že v podstatě veškeré definice pojmu daň jsou postaveny na výčtu charakteristických znaků. Pojem daň tedy můžeme na základě výše uvedeného definovat takto:

...*daň je platba (peněžní plnění), povinná, nenávratná, určená zákonem, neúčelová, neekvivalentní, pravidelná (resp. zpravidla se opakující)* ..

Pojmové znaky

Zákonnost

Požadavek zákonné formy ukládání daní je obsažen v normě ústavní síly, konkrétně v zákoně č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v ustanovení čl.11 odst. 5, který říká, že „daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona“.

Neúčelovost

Tím, že je daň neúčelová, se rozumí, že neslouží jako protihodnota určitému konkrétnímu protiplnění, že není její využití svázáno určitým konkrétním účelem. Naopak, stane se součástí celkového příjmu státního rozpočtu, z kterého až posléze budou financovány konkrétní vládní projekty a služby.

Neekvivalentnost

Neekvivalentností se pro změnu rozumí to, že poplatník nedostane za tuto platbu hodnotu, službu, můžeme říct protiplnění, která jí co do výše odpovídá.

Pravidelnost

Daň je chápána jako platba převážně pravidelná. V praxi ovšem můžeme nalézt případy, kdy daň znak pravidelnosti nemá. Z tohoto pohledu tedy můžeme rozlišovat daně pravidelně se opakující a daně případové (např. daň dědická).³¹

Z pohledu ekologických daní je zde pak ještě jedna zajímavost týkající se pravidelnosti daně. L. Grůň popisuje daň jako zpravidla se opakující plnění (což odpovídá pojetí přeloženému výše). Ty daně, jež jsou vybírány jednorázově a u nichž se tedy o pravidelnost nejedná, se pak ovšem podle něj svou povahou blíží poplatkům.³²

³¹ BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995, str. 192

³² GRŮŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha : Linde, 2009, str.97

2. Pojem daně z ekonomicko-finančního hlediska

Pro úplnost je třeba zmínit i druhé, ekonomicko-finanční hledisko. To nahlíží na pojem daně z obsahové stránky, kdy daň představuje formu redistribuce národního důchodu.

Z tohoto hlediska chápeme daň „jako transfer, tedy jednostranný pohyb zboží, služeb, peněz apod. od jednoho subjektu ke druhému, konkrétně v tomto případě jako transfer finančních prostředků od soukromého sektoru do sektoru veřejného“. Daň je vztahem mezi oprávněným a povinným daňovým subjektem upravený zákonem, který je jedním z realizačních nástrojů hospodářské a sociální politiky státu.

3.1.2 Funkce daní

Rozeznáváme čtyři základní funkce daní:

- a) alokační
- b) redistribuční
- c) stabilizační
- d) fiskální

ad a) souvisí se zabezpečováním veřejných statků – tj. stát resp. orgány územní samosprávy alokují finanční prostředky získané především z výnosů daní na zabezpečení veřejných statků; daň nastupuje tehdy, když selhává trh a tento není schopen sám zabezpečit efektivní alokaci zdrojů. Děje se tak zejména v případech existence veřejných statků a výskytu externalit.

ad b) daně jsou nástrojem při rozdělování disponibilních peněžních prostředků v zájmu jejich účelnějšího využití (ovlivňování rozsahu a struktury výroby, regulování výše zdanění dle charakteru příjmového zdroje), v tomto směru je jejich úkolem zejména přesun finančních prostředků směrem od bohatších k chudším

ad c) daně svým působením na celkovou poptávku mohou tlumit cyklické výkyvy ve ekonomice

ad d) je často označována za nejdůležitější funkci daní. Má se jí na mysli získávání finančních prostředků do veřejných rozpočtů, z nichž jsou pak financovány veřejné výdaje.³³

Výčet funkcí ale není konečný, jiní autoři uvádí i některé další funkce. Hlavně v souvislosti s ekologickým zdaněním se k výše uvedeným funkcím přidává ještě další, kterou můžeme

označit jako *ochrannou* popř. *sankční, selektivní* apod. či daň sloužící jako *cena za spotřebu zdrojů životního prostředí*, která se promítá v pojmu environmentální daň.³⁴

3.1.3 Poplatky

S pojmem daní úzce souvisí pojem poplatků. Jak bylo řečeno, poplatky jsou dalším druhem veřejnoprávních příjmů. Náš právní řád neobsahuje ani legální definici pojmu poplatek a tak si opět budeme muset vystačit s definicemi právní vědy.

Finanční věda chápe **funkci poplatků** především jako *náhradu nákladů* spojených s poskytnutím požadované činnosti. Definiuje poplatky jako „*veřejné dávky, které stát nebo samosprávné svazky ukládají jednotlivcům takovým způsobem a v míře autoritativně stanovené jako zvláštní příspěvky na úhradu nákladů institucí, jejichž úkony tito jednotlivci vyvolali*“³⁵ nebo jako „*peněžní ekvivalent za služby poskytované veřejným sektorem*“, kdy *pojmovými znaky poplatku jsou účelovost, dobrovolnost, nepravidelnost a nenávratnost*.³⁶

Existují také finančněprávní instituty, které, ač označeny termínem poplatek, pojmové znaky poplatku stoprocentně nenaplnují a naopak se spíš blíží pojmu daně. Někteří autoři pak dovozují, že finančně vědeckému pojmu „poplatek“ vyhovují jen některé poplatky, a to pokud jsou odplátou za určitou činnost veřejné správy. Ostatní poplatky potom mají povahu daní.³⁷

„Pravé“ poplatky vymezuje definice uvedená v Malém slovníku finančního práva (pre pravnikov)³⁸, podle které se za poplatek považuje „*povinná peněžní dávka požadovaná státem nebo jiným veřejnoprávním subjektem v souvislosti s činností příslušného orgánu nebo jeho organizační složky, která se uskutečňuje z podnětu povinného subjektu nebo v jeho zájmu*“.

Často se také můžeme setkat se situací, kdy není jednoduché rozlišit, zda jde o daň či o poplatek. Daně ani poplatky nejsou upraveny žádnou právní normou a situaci rovněž neulehčuje ani fakt, že jasná hranice mezi daní a poplatkem v praxi neexistuje. V některých případech má platba charakter částečně daňový a částečně nedaňový. V důsledku prolínání daňových a nedaňových vlastností u veřejných plateb pak dochází k tomu, že existují různé klasifikace těchto plateb na daňové a nedaňové.³⁹

3.1.4 Daňová a poplatková soustava České republiky

Základním předpisem v oblasti ukládání daní je článek 11 odst. 5 zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, který říká, že daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.

Co se týče přehledu daní, původně byl výčet všech daní obsažen v zákoně č. 212/1992 Sb., o soustavě daní. Tento zákon byl však zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, zrušen a už nebyl nahrazen. Pod pojmem daňová soustava můžeme chápat souhrn daní vybíraných v určitém státě v určitém čase, konkrétně to pak jsou jednotlivé daně upravené v daňových zákonech.⁴⁰

Ještě je potřeba zmínit, že některé záležitosti především procesního charakteru týkající se jak daní, tak poplatků, jsou upraveny zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

Teorie zná nejrůznější hlediska a metody třídění daní. Pro účely této práce bude předloženo pouze základní schéma dělení daní v České republice, jenž umožní pochopit postavení ekologických daní v něm. Tímto je členění daní na základě vztahu k důchodu poplatníka, podle kterého dělíme daně na **přímé** a **nepřímé**.

- **Daně přímé** platí poplatník na úkor svého důchodu a předpokládá se, že je nemůže přenést na jiný subjekt. Daně přímé dělíme na *daně důchodové* (neboli daně z příjmů) a *daně z majetku*. Mezi daně důchodové řadíme daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob, mezi daně majetkové daň z nemovitosti, daň z majetkových transakcí – tzv. trojdaň (sem patří daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí) a daň silniční.

³³ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2003, str. 19

³⁴ ČERNÁ, A; TOŠOVSKÁ E. *Nástroje ekologické politiky: Emisní poplatky*. Praha : Ekonomický ústav Československé akademie věd, 1991

³⁵ BRÁF, A. *Finanční věda*. Praha : Just. Fr. Stříbrský, 1900. str.121. Dostupný na WWW: <http://www.econlib.cz/zlatyfond/html/zf0035.htm>

³⁶ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2003, str. 16

³⁷ BRIŠKA, R. *Národní hospodářstvo: (Teória a politika). Sväzok II.* 2. vyd. Bratislava: Družstevné vydavateľstvo a kníhkupectvo, 1948, str.666

³⁸ KRÁLÍK, J.; GRŮŇ, L. *Malý slovník finančního práva: (pre právnikov)*. Bratislava : MANZ, 1998, str. 149

³⁹ GRŮŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha : Linde, 2009, str.97

⁴⁰ ŠÍROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008, str.10

- U **daní nepřímých** se předpokládá, že je subjekt, který daň odvádí, neplatí z vlastního důchodu, ale že je přenáší na jiný subjekt. Daně nepřímé (ze spotřeby) dělíme na všeobecné, sem řadíme daň z přidané hodnoty a selektivní daně neboli akcízy. Mezi ně náleží daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z tabákových výrobků a tři daně tvořící ekologickou daňovou reformu – daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny.⁴¹

Daně v ČR:

- a) PŘÍMÉ**
- **důchodové**
 - daň z příjmů fyzických osob
 - daň z příjmů právnických osob
 - **majetkové**
 - daň z nemovitostí
 - daň silniční
 - daň z majetkových transakcí - daň dědická
 - daň darovací
 - daň z převodu nemovit.

b) NEPŘÍMÉ - všeobecné - daň z přidané hodnoty (DPH)

- **selektivní**
 - spotřební daně
 - daň z minerálních olejů
 - daň z lihu
 - daň z piva
 - daň z vína a meziproductů
 - daň z tabákových výrobků
 - ekologické daně
 - daň ze zemního plynu (a někt. dalších plynů)
 - daň z pevných paliv
 - daň z elektřiny

Podobně jako jsme mluvili o soustavě daní, můžeme hovořit rovněž o soustavě poplatků. Tu tvoří:

- **soudní poplatky** (zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích),
- **správní poplatky** (zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích),
- **místní poplatky** (zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích).⁴²

K těmto se dále počítají ještě některé další platby specifického typu, které mohou být eventuálně označovány také jako poplatky, jež však do této právně ucelené soustavy poplatků nezařazujeme. Představují jakýsi hybridní model a můžeme mezi ně řadit především **tzv. ekologické poplatky**, puncovní poplatky a koncesionářské poplatky.

⁴¹ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2003, str. 20

Poslední skupinou jsou platby, které jako poplatky označujeme, kterým však chybějí některé základní atributy poplatků. Patří mezi ně například dálniční poplatky či různé sankční poplatky.⁴³

K výše uvedenému je potřeba ještě doplnit, že podle některých autorů nejsou místní poplatky odváděné do rozpočtu obcí poplatky v pravém slova smyslu, neboť mají všechny znaky místních daní, za něž jsou také v jiných zemích označovány.⁴⁴

3.2 Ekologické daně

Ekologické daně, jak už bylo řečeno, jsou jedním z ekonomických nástrojů politiky životního prostředí. Budeme-li vycházet z kategorizace ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí, kterou podává OECD, lze využít daně k ekologickým účelům dvojitým způsobem. Mohou být využity ve formě *daňového zvýhodnění* (sem spadají nejrůznější úlevy na daních a osvobození od daně) a *daňové znevýhodnění* (*ekologické daně*).

Smyslem ekologických daní je především omezit existenci negativních externalit, které mají negativní dopady na životní prostředí. Důvody pro zavádění environmentálních daní ale existují i další:

- poskytování podnětů ke změně chování výrobců i spotřebitelů směrem k efektivnímu využití zdrojů
- podpora inovací a strukturálních změn
- využití daňových výnosů na zlepšování stavu životního prostředí
- účinný nástroj pro dosahování cílů politiky životního prostředí
- nástroj pro boj proti nezaměstnanosti
- nástroj pro zvyšování konkurenceschopnosti.

Fiskální systémy všech členských zemí OECD a Evropské unie obsahují již dnes jisté daňové, resp. poplatkové tituly uvalené na zboží, jehož spotřeba nebo výroba má negativní vliv na životní prostředí.

⁴² BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 4. aktualiz. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006

⁴³ GRUŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha : Linde, 2009, str.184

⁴⁴ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2003, str. 16

3.2.1 Definice

Ekologické daně (*environmentální daně, eko-daně*) není jednoduché definovat, jak by se mohlo na první pohled zdát. Není to tím, že by neexistovaly definice, problémem je naopak to, že se jednotlivé definice rozcházejí, že se názory na to, co pod pojem environmentálních daní podřadit, různí.

Svojí roli hraje také terminologie, která nemusí být ve všech případech totožná (k tomu se oficiálně vyjadřuje i Evropská komise, její stanovisko zní tak, že na „poli“ ekologického zdanění se často podobným pojmům přikládají v jednotlivých členských státech Evropské unie různé významy a jednoznačné definice přitom právo EU nenabízí⁴⁵), a někdy i jisté zjednodušování (český termín „ekologické daně“ pokrývá hned několik pojetí tohoto institutu a stírá tak rozdíly mezi nimi).

V rámci českého termínu „ekologické daně“ si dnes můžeme představit:

- veškeré environmentální platby v rozsahu pojmu „environmentally related taxes“ (bude vysvětlen dále), tedy bez ohledu na formu; zahrnuje i ekologické poplatky
- veškeré tituly, které naplňují formální definici „daně“ a mají pozitivní vliv na životní prostředí, ať už to je jejich primárním cílem nebo pouze jako „vedlejší produkt“
- daně k ochraně životního prostředí, které byly zavedeny primárně z důvodů ochrany životního prostředí
- pouze 3 nově zavedené daně (daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv, daň z elektřiny)

Pro pojem ekologické daně se nejčastěji užívají dvě definice, definice OECD a definice Eurostatu.

a) Společná databáze OECD a EEA⁴⁶ používá termín daně související se životním prostředím (*environmentally related taxes* nebo *environmentally related levies*) a definuje je jako **„jakékoli povinné neopětované platby státu uvalené ve formě daní, kterým je připisován určitý vztah k životnímu prostředí“**. Daně jsou neopětované ve smyslu, že užitek poskytovaný daňovému poplatníkovi státem běžně neodpovídá jeho odvodům.

⁴⁵ The European Commission summarizes the issue as follows: “In the area of environmental taxation, different meanings are often given to similar terms in different Member States, and no precise definitions are offered by EU legislation” (EC 1997, p.3)

Opětované platby, jako jsou různé typy poplatků uvalené v poměru k poskytované službě (např. objem svozu a zpracování odpadů), jsou také do jisté míry mezi environmentální daně zahrnovány.⁴⁷

Termíny „**environmental related taxes**“ nebo „**environmental related levies**“ zahrnují daně (ale také poplatky, příp. úhrady), které jsou uvalované na zboží nebo služby, jejichž výroba nebo spotřeba má určitý negativní vliv na životní prostředí.

Tato konstrukce vychází z toho, že označení určitého nástroje jako daně, poplatku nebo úhrady závisí pouze na příslušné národní právní normě. Funkce daní, poplatků a úhrad je však stejná, z tohoto pohledu mezi nimi nečiní rozdíly (pro všechny tyto tituly má angličtina výraz „levy“).

Jednotlivé platby se odlišují pouze podle toho, komu jsou určeny výnosy z nich. Výnosy daní bývají většinou **příjmy státního rozpočtu** nebo **územně správních rozpočtů**, přičemž nejsou obvykle vázány na specifické užití. Naproti tomu výnosy ekologických poplatků případně úhrad jsou obvykle **příjmem specifických fondů** nebo subjektů, se sazbou více méně vázánou na speciální službu (například životního prostředí, dodávka vody), jejichž příjem je vázán na určité účely (například podporu opatření ochrany životního prostředí, pokrytí oprávněných nákladů).⁴⁸

b) Druhou definicí je definice, kterou podává Evropský statistický úřad (Eurostat).⁴⁹

Ten se nepokouší o formální definici ekologických daní, místo toho se zaměřuje na daňové základy, jež mají prokázaný environmentální dopad - za ekologické daně pak označuje všechny daně, ukládané na tomto daňovém základě. Vychází přitom z přístupu OECD, který považuje za stěžejní dopad daně na relativní ceny produktů a aktivit, které jsou nějakým způsobem spojeny se životním prostředím, společně s dopadem na jejich cenovou elasticitu. Tato definice je rovněž přejímána Evropskou komisí a OECD.

Ekologické daně (používá označení environmental taxes) tedy definuje jako „**daně, jejichž daňový základ je fyzická jednotka (případně její zástupní jednotka) něčeho, co má určitý prokázaný negativní vliv na životní prostředí**“.⁵⁰

Vzhledem k tomu, že v praxi se formální rozdíly mezi daněmi a poplatky stírají (pravidelnost plateb, ekvivalentnost) a vezmeme-li v úvahu možnost rozdílného označování v jednotlivých státech, je na místě rozšířit tuto definici i o poplatky. Definice by tedy měla znít: **„ekologické daně a poplatky představují takové daně a poplatky, jejichž daňovým (resp. poplatkovým) základem je fyzická jednotka něčeho, co má určitý prokázaný negativní vliv na životní prostředí,“**

Protože v mnoha případech není možné z důvodu komplikací s měřením emisí daň uvalit na objem vypouštěných látek, jsou často zdaňovány produkty před jejich spotřebou – proto definice používá vztah fyzické jednotky či její „proxy“ k daňovému základu.⁵¹ Eurostat definici zároveň dále doplňuje v tom směru, že vodítkem k identifikování daně jako ekologické může být, jakkoli to není nejvhodnější, i název daně či deklarovaný účel daně.⁵²

Další způsob, jak ekologické daně definovat, by mohl být skrze jejich označení v jednotlivých daňových systémech, popř. na základě legislativou stanoveného účelu jejich vzniku. V prvním případě bychom však narazili na problém s rozdílným označením těchto titulů v jednotlivých zemích, v druhém případě pak na to, že mnoho ekologických daní původně vůbec nemuselo vzniknout, ač tento účel plní, primárně za účelem environmentálním.

⁴⁶ EEA – European environment agency (Evropská agentura pro životní prostředí)

OECD – Organisation for economic co-operation and development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

⁴⁷ „This database defines environmentally related *taxes* as any compulsory, *unrequited* payment to general government levied on tax-bases deemed to be of particular environmental relevance. Taxes are unrequited in the sense that benefits provided by government to taxpayers are not normally in proportion to their payments. *Requited* compulsory payments to the government, such as *fees* and charges that are levied more or less in proportion to services provided (e.g. the amount of wastes collected and treated), are also included in the database.“ (OECD/EEA database on environmentally related taxes: definition of environmentally related taxes [online]. [cit. 2010-02-19] Dostupný na WWW: <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>)

⁴⁸ ŠČASNÝ, M. Environmentální daně a poplatky v EU, OECD a zemích střední Evropy. Problematika energetického zdanění a ekologické daňové reformy v EU. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002

⁴⁹ Eurostat – the statistical office of the European Union (Evropský statistický úřad)

⁵⁰ „A tax whose tax base is a physical unit (or a proxy of it) of something that has a proven, specific negative impact on the environment“ (EUROSTAT: *Environmental taxes – A statistical guide*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001)

⁵¹ MOLDAN, B. a kol. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí : situace v České republice*. Praha: Karolinum, 1997. 307 s.

⁵² „It should be noted that although criteria like the name and stated purpose of a tax are not a good basis for defining environmental taxes, they may still be useful for identifying possible environmental taxes.“, Eurostat 2001

3.2.2 Kategorizace

Ekologické daně můžeme dělit podle nejrůznějších kritérií.

Podle toho, které oblasti se týkají, rozlišujeme ekologické daně (rozumí se „environmentally related taxes“) na

1. *daně uvalované na pohonné hmoty a energie* (např. spotřební daň na motorová paliva)
2. *daně uvalované na silniční dopravu* (např. silniční daň)
3. *tituly spojené s užitím životního prostředí („daně k ochraně životního prostředí“)*
 - environmentální daně zahrnují i tituly, které jsou přímo spojené s užitím a ochranou životního prostředí, OECD je označuje termínem „environmental taxes“ (překládáno jako „daně k ochraně životního prostředí“)
 - jsou uvalovány na látky znečišťující ovzduší, vodu a půdu, skládkované odpady, těžbu přírodních surovin, čerpání vod, užití půdy nebo specifické produkty jako jsou látky poškozující ozónovou vrstvu, akumulátory nebo obaly.

Přitom platí, že environmentální daně uvalené na pohonné hmoty, energie a dopravu (i přesto, že výrazně ovlivňují kvalitu životního prostředí), byly většinou v minulosti zaváděny z důvodů čistě fiskálních. Oproti tomu daně a poplatky k ochraně životního prostředí představují tituly, které byly zavedeny výhradně k tomuto účelu (tj. ochraně životního prostředí) a mají přímý vztah na určitou službu nebo statek životního prostředí.

Podle cílů, kterých se snaží primárně dosáhnout, dělíme ekologické daně do tří typů:⁵³

- *poplatky na hrazení nákladů* (cost-covering user charges) – výnos takové daně či poplatku má pokrýt náklady na využití „služby“ životního prostředí (např. zpracování odpadních vod, svoz domovního odpadu)
- *fiskální daně* (revenue-raising taxes) – jejich cílem je zejména fiskální výnos
- *stimulační daně* (incentive taxes) – ukládány s úmyslem měnit chování ohrožující životní prostředí, bez úmyslu zvyšovat příjmy

Zařazení do jednoho z těchto tří typů environmentálních daní ovšem nevyklučuje, že vedle funkce primární je plněna i funkce další.

Pro své účely provádí kategorizaci ekologických daní i Eurostat. Ten rozeznává 4 hlavní kategorie:⁵⁴

- Energetické daně
- Daně z dopravy (daně související s dopravou)
- Daně ze znečištění
- Daně z využívání zdrojů (spotřeba vody, využívání lesa, těžba)

Eurostat výslovně prohlašuje, že do ekologických daní **nezahrnuje** pro svá specifika **daň z přidané hodnoty**. Jedním z nich je to, že daň z přidané hodnoty je daní ukládanou až na pár výjimek na všechny produkty a je odpočitatelná pro mnoho výrobců, ale ne pro domácnosti a díky tomu daň z přidané hodnoty neovlivňuje relativní ceny stejným způsobem jako to dělají jiné daně s daňovými základy souvisejícími s životním prostředím.⁵⁵ Naopak mezi ekologické daně zahrnuje veškeré energetické daně a daně z dopravy.

Podle druhu ekologické daně rozlišujeme:

- **čisté Pigouovské daně** – vycházejí z teorie externalit (byla vysvětlena výše v úvodu této části) a spočívají v tom, že na každou jednotku znečištění životního prostředí je uvalena jednotková daň v takové výši, aby vyrovnala mezní náklady firmy marginálním společenským nákladům. Zdaňuje se tedy přímá příčina poškozování životního prostředí. Toto řešení však naráží na problém s měřitelností hodnot, popř. neúměrnou nákladností takového měření. Díky tomu jsou tyto daně, byť by byly z hlediska ochrany životního prostředí optimální, pouze teoretickým konceptem.
- **nepřímé ekologické daně** – takové, které zatěžují cenu komodit spjatých s ekologicky zatěžující výrobou (nezdaňuje se tedy jednotka emisí, ale jednotka produktu, jehož výroba či spotřeba je doprovázena negativními externími efekty), jsou uvaleny **primárně za účelem příznivého ovlivnění životního prostředí**, výhodou snadnější a méně nákladné určení základu daně, problémem je stanovení výše daně

⁵³ SPECK, S.; MCNICHOLAS, J.; MARKOVIC, M. *Environmental Taxes in an Enlarged Europe: An Analysis and Database of Environmental Taxes and Charges in Central and Eastern Europe*. Szentesre : The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, 2001

⁵⁴ EUROSTAT: *Environmental taxes – A statistical guide*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001

- **daně s neplánovanými ekologickými vlivy** – takové daně, při jejichž konstrukci neměl zákonodárce primárně na mysli ekologický dopad a které mají vliv na životní prostředí
- **účelové ekologické daně** – všechny daně, jejichž výnos popř. jeho část je použita na ekologické aktivity (např. u nás spotřební daň z minerálních olejů)⁵⁶

3.2.3 Funkce ekologických daní

V předcházející kapitole jsme si řekli, jaké jsou funkce daní obecně. U ekologických daní jsou dominantní především dvě funkce. Jednak jde o získávání dodatečných finančních prostředků (tedy **funkce fiskální**) a potom pozitivní působení na změnu chování ekonomických subjektů (**funkce stimulační**).

I v případě funkcí ekologických daní existují různé pohledy. Někteří autoři chápou ekologické daně jako tzv. nápravné daně, jejichž primárním úkolem není rozpočtový příjem či sociální cíl, ale snaha ovlivnit chování ekonomických subjektů takovým směrem, aby byly minimalizovány negativní externality. Jiní zase konstatují, že při úvahách o „ekologizaci“ daňové soustavy je nutno mít stále na paměti, že prvořadý důvod existence daní je fiskální, tj. získat dostatečný objem finančních prostředků pro financování veřejných statků.⁵⁷

3.2.4 Ekologické poplatky

Jedno z problematických míst v koncepci ekologických daní a nejen jich je postavení a funkce ekologických poplatků. Pokud na ně budeme pohlížet z hlediska jejich role nástroje ochrany životního prostředí, odpovídají kategorii „*daně k ochraně životního prostředí*“. Z hlediska finančněprávní terminologie jsou ekologické poplatky zase instrumentem, který po formální stránce stojí někde na pomezí mezi daněmi a poplatky.

Budeme-li vycházet z charakteristik daní a poplatků, pak ekologické poplatky jsou platbou:

- povinnou
- určenou zákonem
- nenávratnou
- neekvivalentní (tj. není zde odpovídající protiplnění)
- účelovou
- nepravidelnou

Zatímco první tři znaky můžeme nalézt jak u daní, tak u poplatků, tak neekvivalentnost je znak charakteristický pro daně, účelovost a nepravidelnost jsou zase znaky poplatků.

OECD zaujala k ekologickým poplatkům takové stanovisko, že je spolu s daněmi zahrnuje pod termín *environmentally related taxes* (upřednostňuje obsah před formální stránkou) a od daní je odlišuje pouze podle toho, kam směřuje jejich výnos (u daní je příjemcem státní/územně správní rozpočet, u poplatků fondy).

I jednotliví autoři se k tomuto problému staví různě. Někteří autoři si pomáhají konstatováním, že ekologické poplatky nejsou poplatky v pravém slova smyslu, jiní chápou ekologické poplatky za jakýsi hybridní model.⁵⁸

M. Hájek definuje environmentální poplatky jako platby, které jsou upraveny zákony k ochraně životního prostředí a jsou tedy vždy specifické pro konkrétní případ. Nelze podle něj tedy používat výraz „poplatky“ samostatně, ale vždy plným názvem dle konkrétního zákona (poplatky za ukládání odpadů atd.). Dále dodává, že je rovněž není možné zaměňovat se správními poplatky, které jsou stanoveny zvláštním zákonem.⁵⁹

K tomu, že ekologické poplatky mají spíše povahu daní, nahrávají i některé poplatkové teorie. Podle nich finančně vědeckému pojmu „poplatek“ vyhovují jen některé poplatky, a to pokud jsou odplátou za určitou činnost veřejné správy. Ostatní poplatky pak mají povahu daní.⁶⁰

⁵⁵ „Value added type taxes (VAT) are excluded from the definition of environmental taxes. This is mainly because of the special characteristics of this type of tax. VAT is a tax levied on all products (with few exceptions), and it is deductible for many producers, but not for households. Because of this, it does not influence relative prices in the same way that other taxes on environmentally related tax bases do.“ (Eurostat: Environmental taxes – A statistical Guide 2001)

⁵⁶ ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008, str. 202

⁵⁷ LEGIERSKÁ, Y. *Cíle a meze využití daní k ochraně životního prostředí*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002

⁵⁸ GRUŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha : Linde, 2009

⁵⁹ HÁJEK, M. *Charakteristika poplatků v ochraně životního prostředí*. [online]. 2001-09-10. [cit. 2010-02-20]. Dostupný na WWW: <http://www.mzp.cz/www/zamest.nsf/0/df3153b01502c4a8c1256ac30030e837?OpenDocument>

⁶⁰ BRIŠKA, R. *Národní hospodářstvo: (Teória a politika). Sväzok II.* 2. vyd. Bratislava: Družstevný vydavateľstvo a kníhkupectvo, 1948, str.666

Funkce

Pokud jde o funkci ekologických poplatků, jsou tyto především nástrojem regulace znečišťování a využívání přírodních zdrojů. Převažuje tedy **funkce stimulační**.

V některých případech však i ekologické poplatky plní především funkci fiskální (výnosy jsou příjmem různých environmentálních fondů). Ve střední a východní Evropě byl termín „poplatek“ obecně zaveden, pokud bylo jednoznačným cílem takového nástroje zvýšení příjmů environmentálních fondů.⁶¹

Kategorizace⁶²

- poplatky za znečišťování životního prostředí

Podstatou vytvoření takového stavu, kde bude pro znečišťující subjekt výhodnější vynaložit prostředky na snižování či zamezení znečišťování než platit poplatky; tyto mají být konstruovány na bázi *nákladů na zamezení znečištění*, protože tomu však tomu ve většině ekologických politik tak není, hovoříme především o **fiskální funkci** poplatků za znečišťování – výnosy z nich jsou shromažďovány a znovu alokovány do oblasti životního prostředí (většinou fond na podporu opatření snižujících znečištění)

- poplatky za využívání přírodních zdrojů

- uživatelské poplatky

Jde o formu speciálního zdanění některých vybraných látek nebo výrobků škodících životnímu prostředí. Od daní se tyto poplatky odlišují tím, že výnos z nich nesměruje do státního rozpočtu, ale zpravidla do jiných typů veřejných finančních zdrojů

⁶¹ SPECK, S.; MCNICHOLAS, J.; MARKOVIC, M. *Environmental Taxes in an Enlarged Europe: An Analysis and Database of Environmental Taxes and Charges in Central and Eastern Europe*. Szentesre : The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, 2001

⁶² RITSCHELOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002, str. 45

3.2.5 OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Založena 30. září 1961 na základě Smlouvy o založení *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)* ze dne 14. prosince 1960. V současné době má OECD celkem 30 členů, včetně České republiky (1995).

Mezi hlavní cíle OECD patří zvyšování životní úrovně členských zemí, za předpokladu udržení finanční stability, a tím i rozvoj světové ekonomiky, zdravý hospodářský růst členských i nečlenských zemí a rozvoj světového obchodu. OECD poskytuje vládám vyspělých demokratických zemí možnost studovat a formulovat nejvhodnější politiky k dosažení stanovených cílů.

3.3 Environmentální daňová reforma (EDR)

Cílem tvorby politiky životního prostředí je provádět taková opatření, která zlepšují stav životního prostředí, ale také získat pro jednotlivé ekonomické subjekty. V tomto směru se poslední dobou stávají čím dál vyhledávanější konstrukcí, která je schopná skloubit obojí, environmentální daňová reforma. Co to tedy je ?

Pod pojmem environmentální daňová reforma (nebo také ekologická či „zelená“ daňová reforma) rozumíme takové změny v daňovém systému, které vedou k vyššímu zdanění komodit s největšími negativními dopady na životní prostředí, které je kompenzováno snížením jiných plošných plateb.

Metody, kterými lze EDR realizovat jsou v zásadě tři (případně se uplatní jejich kombinace):⁶³

Odstranění dotací - vládní zásahy do tržního prostředí ve formě různých podpor a dotací ke zvýšení konkurenceschopnosti určitých produktů mají za následek zkreslování skutečných tržních cen daného zboží a služeb a tím i nesprávného fungování nabídky a poptávky na daném trhu.

Restrukturalizace současného daňové struktury - tato možnost spočívá ve využití stávajících daní a jejich většímu přizpůsobení k motivaci spotřebitelů či výrobců šetřit životní prostředí.

Zavedení nových ekologických daní - vláda může přistoupit k řešení EDR i pomocí zavedení zcela nového ekonomického nástroje – ekologické daně

Základním principem environmentální daňové reformy je **výnosová** (příjmová) **neutralita** a jejím charakteristickým znakem tzv. **dvojí dividenda** nebo dvojí zisk (angl. „double dividend“).

To, že je EDR založena na principu neutrality znamená, že v jejím rámci nedochází ke zvyšování celkového daňového břemene. O výnosy získané z ekologických daní jsou snižovány jiné daňové příjmy, nejčastěji je snižováno zdanění práce. Cílem EDR tedy je přesun od zdanění lidské práce směrem ke zdanění výrobků a služeb, jejichž výroba nebo spotřeba má negativní dopad na životní prostředí a lidské zdraví.

To, že výnosy budou použity na snížení daňového zatížení práce, má podpořit pracovní úsilí a přispět ke zvýšení zaměstnanosti. Ve své podstatě se tedy jedná na jedné straně o realizaci tzv. Pigouovské daně, vedoucí k internalizaci negativních externalit, na druhé straně pak realizovaná environmentální daňová reforma znamená i zlevnění pracovní síly a tím vytváření podmínky pro růst zaměstnanosti. Tento efekt se nazývá *dvojí dividenda*.

Tato dvojí dividenda ovšem nevyčerpává veškeré výhody, které z realizace environmentální daňové reformy plynou. Jedním z dalších pozitivních efektů zavedení reformy, který můžeme jmenovat, by mělo být např. dosažení vyšší administrativní efektivity.

Hlavním faktorem hrajícím roli při zavádění environmentální daňové reformy je znečištění životního prostředí, resp. jeho ochrana. Proto se při zavádění EDR přihlíží k tomu, jakým způsobem může EDR (resp. environmentální daně, jež jsou její součástí) k požadovanému cíli přispět. Působení environmentálních daní, jako součásti environmentální daňové reformy stimuluje ke změně chování, lze spatřovat ve třech základních rovinách které jsou důležité při rozhodování o míře jejich využití.⁶⁴

- jako ekonomický nástroj působí přes cenový mechanismus a vede jednotlivé subjekty k odpovídající reakci, tzn., že buď dosáhnou nižší náklady než je stanovená daň (snížením spotřeby zdaněné komodity nebo snížením znečištění), nebo v opačném případě raději platí daň, čímž dochází k nákladově efektivnímu působení,

- daň by měla působit jako informační nástroj v tom smyslu, že by včas signalizovala vývoj zdanění do budoucna a vytvářela u všech subjektů prostor pro přípravu odpovídajících opatření do budoucna, tzn. zejména investování do nových technologií majících vstupy i výstupy v souladu s limity předpokládanými po dobu jejich životnosti,
- daň by mohla zlepšit efektivnost využívání energie v malých a středních podnicích, v oblasti obchodu a méně energeticky náročném průmyslu, což skýtá velké možnosti ve zvýšení energetické efektivnosti a redukci emisí a navíc tyto firmy se nemohou, z ohledem na jejich ekonomickou sílu, zapojit do mezinárodního systému obchodování se skleníkovými plyny.

⁶³ Environmentally Related Taxes in OECD Countries. Issues and Strategies. Paris: OECD Publications, 2001

⁶⁴ HÁJEK, M. *Vliv reformy veřejných financí na nástroje politiky životního prostředí*. [online]. 2003-07-11. [cit. 2010-02-20]. Dostupný na WWW: <http://iris.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/9e29c561ce7178cdc1256d600042c58d?OpenDocument>

4. Ekologické daně v České republice

4.1 Historie

Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí v dnešním pojetí u nás začaly vznikat v polovině šedesátých let. Byly zavedeny platby za znečišťování ovzduší, které dostaly název poplatky. Současně s poplatky za znečišťování ovzduší byly v polovině 60. let u nás zavedeny i platby za vypouštění odpadních vod do vod povrchových. Tyto platby, přestože plnily obdobnou funkci jako poplatky za znečišťování ovzduší, dostaly název "náhrady" a později nový název úplaty.

Kromě poplatků za znečišťování ovzduší a úplat za vypouštění odpadních vod byly u nás postupně zaváděny i další platby za znečišťování, případně za využívání přírodních zdrojů. Tyto ekonomické nástroje dostávaly různé názvy, a to především podle toho, jak byly pojmenovány v příslušném zákoně o ochraně dané složky životního prostředí.⁶⁵

S ekologickými daněmi se v daňové soustavě počítalo už v 90tých letech minulého století. Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní obsahoval mezi ostatními daněmi i daně k ochraně životního prostředí. Tyto daně nebyly však za účinnosti zákona nikdy zavedeny (zákon byl již zrušen). Ekologické daně byly v České republice zavedeny až k 1.1. 2008, a to na základě zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

4.2 Kategorizace

Při kategorizaci ekologických daní v ČR můžeme v zásadě vycházet ze dvou přístupů. Buď můžeme ekologické daně nazírat skrze jejich obsahovou stránku a chápat je dle definice OECD jako „environmentally related taxes“ nebo můžeme zvolit linii zachování striktní daňové formy.

a) Budeme-li postupovat dle prvního přístupu je třeba mezi ekologické daně v České republice zařadit k ekologickým daním uvedeným pod bodem b) *i ekologické poplatky*, a to i přes to, že v jejich případě nejde (zatím) o daně ve formálním slova smyslu. Při kategorizaci ekologických daní z pohledu toho, jaké oblasti se dotýkají, jím odpovídá

kategorie „daně k ochraně životního prostředí“. Jedná se tedy o tituly, které jsou přímo spojeny s užitím a ochranou životního prostředí a které byly obvykle zavedeny z důvodů ochrany životního prostředí. Daně, poplatky a úhrady související se životním prostředím („environmentally related levies“) můžeme rozdělit podle toho, které oblasti se týkají:

- ochrana životního prostředí
- doprava (pohonné hmoty a motorová vozidla)
- energetika.

b) Ekologické daně v České republice můžeme na druhou stranu posuzovat rovněž striktně z hlediska formy (daň). Tyto ekologické daně pak podle druhu můžeme kategorizovat takto:

1) nepřímé ekologické daně

- daň ze zemního plynu
- daň z pevných paliv
- daň z elektřiny

2) daně s neplánovanými ekologickými dopady

- spotřební daně (především daň z pohonných hmot)
- silniční daň

Jak je z přehledu patrné mezi ekologické daně řadíme i spotřební daně. Tyto byly do zavedení tří nových ekologických daní zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů největším zdrojem příjmů z ekologických daní. Podle některých autorů, však má tato daň jednoznačně fiskální funkci.⁶⁵

V České republice tedy můžeme identifikovat tyto ekologické daně:

1. Poplatky a úhrady k ochraně ŽP (ekologické poplatky)

1.1. Odpady a znečištění

- Poplatky za znečištění ovzduší
- Poplatky za vypouštění odpadních vod
- Poplatky za ukládání odpadů na skládky
- Jaderný účet

⁶⁵ KOVÁŘ J. *Analýza ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí v ČR*. [online]. Praha, 1994 [cit. 2010-02-18]. Dostupný na WWW: <http://www.czp.cuni.cz/knihovna/undp/studie/S37.htm>

⁶⁶ RITSCHLOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002, str. 47

1.2. Přírodní zdroje

- Odvody za dočasné odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu
- Odvody za trvalé odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu
- Odvody za odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesů
- Úhrady z dobývacího prostoru
- Úhrady z vydobytých vyhrazených nerostů
- Poplatky za odběr podzemní vody
- Poplatky za odběr povrchových vod (platba k úhradě správy vodních toků a správy povodí)

1.3. Produkty

- Poplatky za výrobu a dovoz regulovaných látek a výrobků, které je obsahují
- Registrační a inventarizační poplatek dle zákona o odpadech
- Recyklační poplatek

2. Doprava

2.1. Energie užitá v dopravě

- Spotřební daň z uhlovodíkových paliv

2.2. Doprava (silniční)

- Silniční daň
- Poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autogramů (také zvaný „ekologická daň na auta“)
- Dálniční známky
- Silniční mýtné

3. Energie

- Spotřební daň z uhlovodíkových paliv používaných pro stacionární zdroje
- Daň ze zemního plynu
- Daň ze pevných paliv
- Daň z elektřiny

Vedle těchto daní, můžeme najít environmentální motivy či environmentální působení i u některých dalších, např. u *daně z přidané hodnoty - DPH* (tím, že omezují spotřebu mají vliv na snižování znečištění), *daně z nemovitostí* – podpora ochrany životního prostředí osvobozením od daně pro určité eko-lokality a eko-činnosti, či *daně z příjmů*. Proč není DPH zahrnována přímo mezi ekologické daně bylo vysvětleno výše v kapitole „Ekologické daně“.

4.3 Environmentální poplatky v ČR

4.3.1 Ochrana ovzduší

Poplatky za znečištění ovzduší můžeme nalézt již v šedesátých letech dvacátého století v zákoně č. 35/1967 Sb., o opatřeních proti znečišťování ovzduší. Dnes je ochrana ovzduší upravena v zákoně č. 86/2002 Sb. o ochraně ovzduší.⁶⁷

- Poplatek za znečištění ovzduší (§ 19 a násl.)

Platí pro stacionární zdroje, jejichž jmenovitý výkon přesahuje 50kW. Výnos je částečně příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky a částečně je příjmem rozpočtu obce (ale účelově vázán k ochraně životního prostředí).

- Poplatek za výrobu a dovoz regulovaných látek (které poškozují ozonovou vrstvu) a výrobků, které je obsahují (§ 29).

Platí se za hmotnost vypouštěných regulovaných látek nebo výrobku vyrobeného z těchto látek. Co je regulovanou látkou stanoví nařízení 2073/2000 ES a 842/2006 ES. Odvádí se Státnímu fondu životního prostředí České republiky.

4.3.2 Ochrana půdního fondu a lesů

Upraveno v zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu⁶⁸ a zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích.⁶⁹

- Odvod za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

Platí pro některé případy, kdy dochází k využití zemědělské půdy na nezemědělské účely (stanoví se podle bonity půdy a výměry území). Výnos je rozdělen mezi obec (40%, účelové určení na ochranu a obnovu přírody a krajiny) a Státní fond životního prostředí (60%).

- Poplatek za odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesa

Upraveno v § 17-18 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích. Týká se odnětí lesních pozemků, obdobný režim jako odvod za odnětí půdy. Výnos je rozdělen mezi obec (40%, účelové určení na zlepšení životního prostředí a na zachování lesa) a Státní fond životního prostředí (60%).

4.3.3 Ochrana hornin a nerostů

Upraveno zejména zákonem č. 44/1988 Sb. o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon).⁷⁰

⁶⁷ zákon č. 86/2002 Sb. o ochraně ovzduší

⁶⁸ zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

⁶⁹ zákon č. 289/1995 Sb., o lesích

⁷⁰ zákon č. 44/1988 Sb. o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)

- Úhrada z dobývacího prostoru (§ 32a)

Platí pro každou organizaci, která provádí těžbu hornin nebo nerostů. Výnos je příjmem obce.

- Úhrada z vydobytých vyhrazených nerostů nebo vyhrazených nerostů po jejich úpravě a zušlechtění (§ 32a)

Platí pro každou organizaci, která provádí těžbu na určitém dobývacím území. Výnos je příjmem obce (75%) a státního rozpočtu (25%)

4.3.4 Nakládání s odpady a obaly

Upraveno v zákoně č. 185/2001 Sb., o odpadech⁷¹,

- Poplatek za ukládání odpadů na skládky

Platí pro každého, kdo ukládá odpad na skládky, s výjimkou ukládání odpadů jako technologického materiálu na zajištění skládky. Má dvě složky - normální a rizikovou. Výnos je příjmem obce (základní složka) a Státního fondu životního prostředí (riziková složka)

- Recyklační poplatek

Platí se v ceně kupovaného elektrozařízení.

- Poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků (také nazývaný „ekologická daň na auta“)

Zaveden novelou s platností od roku 2009. Vztahuje se na čtyřkolová motorová vozidla s váhou do 3,5 tuny. Poplatek platí ten, kdo auto registruje, platí se pouze při prvním převodu a je odstupňován dle dosažené úrovně normy EURO. Výnos je příjmem Státního fondu životního prostředí.

upraveno v zákoně č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích⁷²,

- Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Platí pro každou fyzickou osobu, která má v dané obci trvalé bydliště nebo zde vlastní stavbu určenou k rekreaci. Poplatek je příjmem obce.

a dále upraveno v zákoně č. 477/2001 Sb., o obalech⁷³.

- Registrační a evidenční poplatek

Osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu obaly nebo balené výrobky, je povinna podat návrh na zápis do Seznamu osob, které jsou nositeli povinnosti zpětného odběru nebo využití odpadu z obalů. Tento zápis je zpoplatněn. Výnos je příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky.

4.3.5 Ochrana vody

Upraveno v zákoně č. 254/2001 Sb., o vodách⁷⁴.

- Poplatek za odběr podzemních vod

Výnos je příjmem kraje (50%) a Státního fondu životního prostředí ČR (50%).

- Poplatek za vypouštění odpadních vod do vod podzemních

Výnos je příjmem obce.

- Platba za odběr povrchových vod

- Poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových

Platí pro znečišťovatele, jehož vypouštěné odpadní vody překročí v příslušném ukazateli stanovenou hranici limitů znečištění. Výnos je příjmem Státního fondu životního prostředí.

4.4 Ekologické daně jako součást EDR v ČR

Poslední, zvláštní skupinou ekologických daní jsou tři nové daně, jež se do českého daňového systému dostaly zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů⁷⁵, a souhrnně označované jako **ekologické, resp. „energetické“ daně**. Jsou jimi daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny. Tyto daně byly zavedeny ke dni 1.1.2008 jako součást první etapy prováděné ekologické daňové reformy. Jednotlivé daně budou podrobněji rozebrány v kapitole páté.

⁷¹ zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

⁷² zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁷³ zákon č. 477/2001 Sb., o obalech

⁷⁴ zákon č. 254/2001 Sb., o vodách

⁷⁵ zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

5. Ekologická daňová reforma v ČR

5.1 Směrnice 2003/96/ES

Zcela zásadní roli v procesu zavádění environmentální daňové reformy v České republice sehrála směrnice 2003/96/ES, celým názvem směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

Hlavním cílem této směrnice bylo harmonizovat výši spotřebních daní u energetických produktů a elektřiny v rámci EU. Směrnice zavazuje členské státy zavést minimální sazby spotřebních daní pro energetické produkty, především elektřinu, zemní plyn a uhlí. Dále upravuje možnosti úlev na daních a osvobození od daní. Aktualizuje také minimální sazby daní minerálních olejů, které byly předtím naposledy revidovány v roce 1992.

Se vstupem do Evropské unie se stala tato Směrnice závazná i pro Českou republiku. Implementací této směrnice prostřednictvím zavedení tří nových daní označených jako „ekologické“ – tj. daně ze zemního plynu, daně z pevných paliv a daně z elektřiny, byla v České republice zahájena první etapa ekologické daňové reformy.

Vedle této směrnice je třeba zmínit ještě další právní normy ES týkající se ekologických daní. Jsou jimi směrnice Rady 2004/74/ES a směrnice Rady 2004/75/ES, které obsahovaly přechodné dohody pro nově přistupující země. Pro Českou republiku má význam především směrnice první, tedy směrnice Rady 2004/74/ES ze dne 29.4.2004, která umožnila České republice uplatňovat úplné nebo částečné osvobození od daně nebo snížené úrovně zdanění u elektřiny, pevných paliv a zemního plynu až do 1.1.2008.⁷⁶

5.2 Hlavní principy EDR⁷⁷

- EDR bude probíhat ve třech etapách do roku 2017 a její výsledky budou průběžně vyhodnocovány
- EDR bude ve všech etapách výnosově neutrální, nepovede ke zvýšení celkové daňové zátěže

- První etapa vychází z úplné transpozice směrnice 2003/96/ES o zdanění energetických produktů a elektřiny
- navržena tak, aby byla z hlediska svých cílů účinná a reflektuje přitom požadavek na minimální administrativní náklady
- Druhá etapa s předpokládanou realizací 2010-2013 se bude týkat úpravy zdanění energetických produktů a elektřiny, revize stávajících poplatků a dalších nástrojů regulace v oblasti životního prostředí a opatření v oblasti dopravy
- Třetí etapa s plánovanou realizací 2017-2017 – na základě vyhodnocení působení a účinků první a druhé etapy bude zváženo další prohloubení popř. rozšíření reformy

Co do výše sazeb, vychází ekologická daňová reforma z minimálních sazeb spotřebních daní, které jsou stanoveny Směrnicí 2003/96/ES. Plánovaná, tzv. „dvojitá dividenda“ má spočívat na jedné straně v ochraně životního prostředí tím, že zvýhodňuje výrobu tepla z ekologicky šetrnějších technologií, na straně druhé se výnosy z daně mají vrátit do zpět do ekonomiky snížením vedlejších nákladů práce, konkrétně tak, že budou použity ke snížení povinných odvodů sociálního pojištění zaměstnavatelů.⁷⁸

5.3 Harmonogram

Ekologická daňová reforma v České republice byla naplánována ve třech etapách.⁷⁹

První etapa ekologické daňové reformy

První etapa ekologické daňové reformy měla být v podstatě dokončením implementace směrnice 2003/96/ES do legislativy České republiky. Důvodová zpráva k návrhu zákona se hned na několika místech na tuto směrnici odvolává, konstatuje, že hlavní principy jsou stanoveny tak, aby odpovídaly požadavkům z ní vyplývajících a že zavedení tohoto systému zdanění je v podstatě povinností. První etapa tedy spočívala v zavedení nových spotřebních daní ze zemního plynu, pevných paliv a elektřiny.

⁷⁶ RADVAN, M. *Ekologické daně*, Právní rozhledy. 2008. číslo 16, str. 606

^{77, 78, 79} *Principy a harmonogram ekologické daňové reformy*. [online]. 2007. [cit. 2010-02-22].

Dostupný z WWW:

[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/principy_harmonogram/\\$FILE/OEN-Koncepce-20070104.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/principy_harmonogram/$FILE/OEN-Koncepce-20070104.pdf)

První etapa byla plánována jako výnosově neutrální, tedy v souladu s principy ekologické daňové reformy mělo být zavedení těchto nových daní provázeno současným snížením daňového zatížení práce. Dále měla být předložena do vlády zpráva o průběhu realizace koncepce EDR a návrhy na další etapy.

Druhá etapa ekologické daňové reformy

Připravena pro období 2010-2013. U zemního plynu, pevných paliv a elektřiny (u daní zavedených v první etapě) dojde k daňovým změnám – na základě plánované revize systémů poplatků a dalších nástrojů regulace v oblasti životního prostředí a transformace těchto nástrojů na „ekologické daně“ může dojít ke změně v předmětu a rozsahu zdanění.

V této etapě primární zaměření se na ochranu ovzduší. Od této etapy EDR jedním z nástrojů k dosažení národních emisních stropů pro znečišťující látky. V této etapě bude věnována zvláštní pozornost oblasti dopravy. Při zvyšování či úpravě všech daní souvisejících s životním prostředím posuzování jejich spravovatelnosti finančními úřady či orgány a zejména dodržování principu výnosové neutrality. Nově získané příjmy stejně jako v první etapě budou použity na snížení daňového zatížení práce. Druhá etapa ekologické daňové reformy by měla přispět k plnění cílů jak v oblasti ochrany ovzduší, tak i v oblasti ochrany klimatu, podpory obnovitelných zdrojů energie, energetických úspor a ekologicky šetrných druhů dopravy a paliv.

Třetí etapa ekologické daňové reformy

Má být připravena do konce roku 2012 a realizována v období 2014-2017. Bude vycházet z vyhodnocení působení a účinků předchozích etap. Bude zahrnovat případné úpravy vyplývající z plánované úpravy směrnice o minimálních úrovních zdanění uplatňovaných na plynový olej na další období počínající 1. lednem 2013 a úpravy vyplývající z vyhodnocení první a druhé etapy EDR v České republice. Opět platí, že při případné úpravě všech druhů daní souvisejících se životním prostředím se bude dbát na jejich zpracovatelnost a dodržení principu výnosové neutrality. Stejně tak takto získané nové příjmy budou opět použity na snížení daňového zatížení práce.

5.4 „Energetické“ daně

V předchozích oddílech této kapitoly byly popsány principy a harmonogram ekologické daňové reformy v České republice, v tomto oddíle se budeme věnovat podrobně samostatným nově zavedeným daním.

5.4.1 Ekologické daně jako součást EDR v ČR

Poslední skupinou daní, které můžeme rozumět pod pojmem ekologické daně, jsou daně jako ekologické přímo označované. Jsou to daně, které jsou součástí tzv. ekologické daňové reformy a řadíme mezi ně **daň ze zemního plynu a některých dalších plynů**, **daň z pevných paliv** a **daň z elektřiny**. Všechny tyto daně jsou upraveny v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů⁸⁰, a to konkrétně daň ze zemního plynu a některých dalších plynů v části čtyřicáté páté, článek LXII, daň z pevných paliv v části čtyřicáté šesté, článek LXXIII a daň z elektřiny v části čtyřicáté sedmé, článek LXXIV.

Tyto daně jsou také označovány jako **daně energetické**. Toto pojmenování vychází ze dvou skutečností; jednak reflektuje ten fakt, že se zdaňují zdroje energie, a pak také to, že při současných parametrech systému, který nenutí daňové subjekty k ekologicky šetrnému chování, se odsouvá do pozadí jejich ekologický aspekt.⁸¹

Co se týče jejich podstaty, jde potom o daně spotřební. Vzhledem k odlišnému systému zdaňování je však nebylo možno začlenit do zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, a místo toho byla vytvořena právní úprava zvláštní.

5.4.2 Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů

Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů je jedinou z daní, která není zavedena nově. Tato daň byla již dříve upravena zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

⁸¹ SVÁTKOVÁ, S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2009. str. 238

S ohledem na přijetí nového zákona byla úprava zdanění plynu z tohoto zákona zcela vyjmuta a komplexní právní úpravu zdanění plynů dnes nalezneme v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, v části Čtyřicáté páté – Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů.

1) Rozbor z pohledu daňové techniky

a) Předmět daně

Předmět daně je vymezen dvojím způsobem – pomocí taxativního výčtu druhů plynů a zákonem určeným účelem. Předmětem daně jsou určité vybrané druhy plynů, specifikované tzv. kódem nomenklatury, tj. číselným označením uvedeným v nařízení Rady o celní a statistické nomenklatuře a o Společném celním sazebníku. Konkrétně se jedná o plyn uvedený pod kódem nomenklatury:

- 2711 11 – zkapalněný zemní plyn
- 2711 21 – zemní plyn v plynném stavu
- 2711 29 – ostatní ropné plyny a jiné plynné uhlovodíky
- 2705 - svítiplyn, vodní plyn, generátorový plyn kromě ropných plynů a ostatních plynných uhlovodíků

Účelem se rozumí :

- pohon motorů
- výroba tepla
- další konkrétní účely
 - pro stacionární motory,
 - pro stroje používané na stavbách nebo při stavebně inženýrských a veřejných pracích
 - pro vozidla, určená k používání mimo veřejné cesty nebo pro vozidla, která nejsou schválená k používání převážně na veřejných silnicích
 - jiné, blíže nespecifikované účely

Z výše uvedeného vyplývá, že vyjmenované plyny jsou předmětem daně **bez ohledu** na účel jejich využití.

b) Plátce daně

Okruh plátců daně ze zemního plynu a některých dalších plynů je vymezen v § 3 zákona a není široký. V podstatě se jedná o tři skupiny subjektů:

- dodavatele
- provozovatele distribuční nebo přepravní soustavy nebo podzemního zásobníku plynu
- další osoby, které splňují vyjmenovaná kritéria, tzn.:
 - *fyzická nebo právnická osoba, která použila plyn zdaněný nižší sazbou daně k účelu, kterému odpovídá vyšší sazba daně,*

- fyzická nebo právnická osoba, která použila plyn osvobozený od daně k jiným účelům, než na které se osvobození od daně vztahuje,
- fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněný plyn, s výjimkou plynu osvobozeného od daně

Osoba, která se stal plátcem daně, má **registrační povinnost**. Registrace se provádí u místně příslušného celního úřadu, a to nejpozději ke dni, kdy této osobě vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit. Tuto registrační povinnost nemá výrobce a dodavatel plynu, pokud jim nevznikla povinnost daň přiznat a zaplatit.

Ještě je potřeba dodat, že ač se o tom zákon nezmiňuje, konečný spotřebitel se stává *poplatníkem daně*. Vzhledem k tomu, že se ale jedná o typickou spotřební daň, jsou veškeré povinnosti přeneseny na plátce daně.

c) Vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit

Povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká pouze plátcům daně, a to dnem, kdy se subjekt stane plátcem daně. V praxi půjde o **den dodání** plynu a **den spotřeby** plynu. Ten je však obvykle dodáván nepřetržitě a povinnost přiznat daň tak vzniká až uskutečněním celé dodávky za určité období a dodání nastane v tom zdaňovacím období, ve kterém proběhl odečet nebo byla jinak zjištěna skutečná spotřeba. **Dnem dodání** tedy je:

- Den odečtu měřicího zařízení nebo den zjištění skutečné spotřeby (kontinuální dodávky)
- Den kdy nabyvatel může nakládat s produktem jako vlastník (jednorázové dodávky)

Povinnost daň přiznat a zaplatit nevzniká subjektu, který dodává plyn, který již byl zdaněn nebo od daně osvobozen.

d) Základ daně, sazba daně a výpočet daně

Základ daně a sazby daně jsou upraveny v § 6 zákona.

Základ daně je *specifický* a je vyjádřen množstvím plynu v MWh spalného tepla. Nelze-li vyjádřit spalné teplo plynu v MWh, stanoví se ve výši **15 MWh na tunu plynu**.

Sazby daně jsou *pevné* a *diferencované* podle účelu použití plynu a jsou pak dále odstupňovány dle pěti po sobě jdoucích období, kdy poslední začíná 1. lednem 2020.

Výpočet daně se pak provede tak, že se základ daně vynásobí sazbou daně.

Sazby daně ze zemního plynu⁸²

Účel použití plynu	Sazba daně (v Kč/MWh spalného tepla) od:				
	1.1. 2008	1.1. 2012	1.1. 2015	1.1. 2018	1.1. 2020
pohon motorů	0	34,2	68,4	136,8	264,8
blíže nespecifikované účely					
výroba tepla	30,6				
další specifické účely	30,6				

e) Zdaňovací období, daňové přiznání, splatnost daně

Zdaňovacím obdobím je **kalendářní měsíc**. Plátcí daně, kterým vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit, jsou povinni předložit daňové přiznání a zaplatit daň **do 25. dne** po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla.

f) Zákaz dodání

Dodavatel nesmí na daňovém území dodat *plyn osvobozený od daně* podle §8 odst. 1 písm. b) až g) fyzické nebo právnické osobě, která není držitelem povolení k nabytí plynu osvobozeného od daně. Dodavatel také nesmí na daňovém území dodat *plyn bez daně* fyzické nebo právnické osobě, která není držitelem povolení k nabytí plynu bez daně.

2) Osvobození od daně

V předchozím bodu bylo řečeno, kdy se plyn stává předmětem daně. Je třeba ale dodat, že je-li plyn předmětem daně, neznamená to automaticky že musí být i zdaněn. Při zdaňování plynu totiž hraje výraznou roli institut **osvobození od daně**. Tento institut je v zákoně upraven v § 8. Nebudeme zde obsírně kopírovat text zákona, spíše si ukážeme, co je smyslem této úpravy. Smyslem osvobození je především odstranit určité nespravedlnosti a nežádoucí jevy, ke kterým může při zdanění dojít. Zájmy, jenž mají být při zdanění plynu sledovány a k jejichž ochraně prostřednictvím příslušných ustanovení v rámci osvobození od daně zákon směřuje, jsou:

- nezvyšovat cenu tepla pro domácnosti, resp. plynu využitého v bytových domech
- vyloučit dvojí zdanění plynu ekologickými daněmi (ustanovení o osvobození všech druhů plynu použitého k výrobě elektřiny)
- vytvořit pro pohonné hmoty určené pro vodní dopravu srovnatelný režim

- vytvořit pro všechny pohonné hmoty v běžných nádržích srovnatelný režim
- akceptování ztrát vznikajících při nakládání s plynem vyplývajících z jeho technických vlastností
- nezatěžovat daní energeticky náročnou výrobu kovů, hutních produktů a nekovových výrobků, což by se mohlo negativně promítnout do cen navazujících výrob
- nezatěžovat daní plyn, který je použit k jinému účelu než pro pohon motorů nebo výrobu tepla
- zvýhodnění ekologicky šetrnějších paliv⁸³

Nabýt plyn osvobozený od daně je možné jen na základě **povolení k nabytí plynu osvobozeného od daně**. Výjimku v tomto směru tvoří pouze výroba tepla v domácnostech a v domovních kotelnách a technicky zdůvodněné ztráty, kdy je možné nabýt plyn osvobozený od daně bez povolení. Povolení k nabytí plynu osvobozeného od daně je upraveno v ustanoveních § 9 – 11 zákona. Příslušným k rozhodnutí o vydání povolení je celní úřad a povolení se vydává na dobu **5 let**.

3) Nabytí plynu bez daně

Nabýt plyn bez daně může na daňovém území pouze dodavatel, a to pouze na základě povolení k nabytí plynu bez daně. To neplatí pro nabytí plynu bez daně výrobou.

4) Pojmy

Konečný spotřebitel

= právnická nebo fyzická osoba, která **není držitelem** povolení k nabytí plynu bez daně. Za konečného spotřebitele se nepovažuje provozovatel distribuční a přepravní soustavy a podzemního zásobníku plynu.

5.4.3 Daň z pevných paliv

Daň z pevných paliv je upravena v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, v části Čtyřicáté šesté - Daň z pevných paliv.

⁸² SVÁTKOVÁ S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. str. 262

⁸³ SVÁTKOVÁ S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009

1) Rozbor z pohledu daňové techniky

a) Předmět daně

Předmět daně je upraven v § 4 zákona a jsou jím:

- a) černé uhlí, brikety, bulety a podobná pevná paliva vyrobená z černého uhlí uvedená pod kódem nomenklatury 2701
- b) hnědé uhlí, hnědouhelné brikety, aglomerované hnědé uhlí kromě gagátu uvedené pod kódem nomenklatury 2702
- c) koks a polokoks z černého uhlí, hnědé uhlí nebo rašeliny, též aglomerovaný, retortové uhlí uvedené pod kódem nomenklatury 2704
- d) ostatní uhlovodíky uvedené pod kódy nomenklatury 2706, 2708, 2713 až 2715, pokud jsou určeny k použití, nabízeny k prodeji nebo používány pro výrobu tepla

b) Plátce daně

Okruh plátců daně je vymezen v § 3 zákona a je užší než u daně ze zemního plynu a některých dalších plynů. Jedná se o:

- dodavatele paliv, který paliva dodal v tuzemsku konečnému spotřebiteli
- fyzickou nebo právnickou osobu, která použila pevná paliva osvobozená od daně k jiným účelům, než na které se osvobození od daně vztahuje
- fyzickou nebo právnickou osobu, která spotřebovala nezdaněná pevná paliva, s výjimkou pevných paliv osvobozených od daně

Stejně jako v případě daně ze zemního plynu, stává se konečný spotřebitel *poplatníkem daně*. Vzhledem k tomu, že se ale jedná o typickou spotřební daň, jsou veškeré povinnosti přeneseny na plátce daně.

c) Vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit

Pravidla pro povinnost daň přiznat a zaplatit jsou u pevných paliv obdobná jako u daně ze zemního plynu a některých dalších plynů – povinnost vzniká pouze plátcům daně, a to dnem, kdy se subjekt stane plátcem daně. V praxi půjde o **den dodání** pevných paliv a **den spotřeby** pevných paliv. Povinnost daň přiznat a zaplatit nevzniká subjektu, který dodává pevná paliva, která již byla zdaněna nebo od daně osvobozena.

d) Základ daně, sazba daně a výpočet daně

Základ daně a sazby daně jsou upraveny v § 6 zákona.

Základ daně je opět *specifický* a je vyjádřen množstvím pevných paliv v GJ spalného tepla

v původním vzorku. Toto spalné teplo se prokazuje výsledky měření akreditované laboratoře. Nelze-li spalné teplo v původním vzorku stanoveným postupem prokázat, stanoví se ve výši **33GJ na tunu pevných paliv**. Měření nesmí být starší než **1 rok**.

Sazba daně je *pevná* a činí 8,50 Kč/GJ spalného tepla v původním vzorku.

Výpočet daně se pak provede tak, že se základ daně vynásobí sazbou daně.

e) Zdaňovací období, daňové přiznání, splatnost daně

Zdaňovacím obdobím je **kalendářní měsíc**. Plátcí daně, kterým vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit, jsou povinni předložit daňové přiznání a zaplatit daň **do 25. dne** po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla.

f) Zákaz dodání

Zákaz dodání pevných paliv je upraven v §16. Dodavatel nesmí na daňovém území dodat *pevná paliva osvobozená od daně* fyzické nebo právnické osobě, která není držitelem povolení k nabytí pevných paliv osvobozených od daně. Dodavatel také nesmí na daňovém území dodat *pevná paliva bez daně* fyzické nebo právnické osobě, která není držitelem povolení k nabytí pevných paliv bez daně.

2) Osvobození od daně

Stejně jako v případě zdaňování zemního plynu, i při zdaňování pevných paliv hraje roli institut **osvobození od daně**. Tento institut je v zákoně upraven v § 8. Prostřednictvím něj zákon sleduje zejména tyto úkoly:

- nezvyšovat cenu tepla pro domácnosti
- vyloučit dvojí zdanění paliv ekologickými daněmi
- vytvořit pro všechny pohonné hmoty určené pro vodní dopravu srovnatelné daňové podmínky
- respektovat objektivně vzniklé úbytky při nakládání s palivem
- nezatěžovat daní energeticky náročnou výrobu kovů, hutních výrobků a nekovových výrobků, což by se mohlo promítnout do cen navazujících výrob
- nezatěžovat daní paliva, která jsou použita k jinému účelu než pro pohon motorů nebo výrobu tepla

Paliva osvobozená od daně může konečný spotřebitel nabyt, pouze pokud je držitelem *povolení k nabytí pevných paliv osvobozených od daně*.

3) Nabytí pevných paliv bez daně

Nabytí pevná paliva bez daně může na daňovém území pouze dodavatel, a to pouze na základě povolení k nabytí pevných paliv bez daně. To neplatí pro nabytí pevných paliv bez daně výrobou.

5.4.4 Daň z elektřiny

Daň z elektřiny je upravena v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, v části Čtyřicáté sedmé - Daň z elektřiny.

1) Rozbor z pohledu daňové techniky

a) Předmět daně

Předmětem daně je elektřina uvedená pod kódem nomenklatury 2716.

b) Plátce daně

Plátci daně jsou osoby vyjmenované v § 3 zákona. Jsou jimi

- dodavatel elektřiny, který elektřinu dodal v tuzemsku konečnému spotřebiteli
- provozovatel distribuční soustavy a provozovatel přenosové soustavy
- fyzická nebo právnická osoba, která použila elektřinu osvobozenou od daně pro účely, k nimž se neváže daňové osvobození
- fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněnou elektřinu, s výjimkou elektřiny osvobozené od daně.

Stejně jako v předešlých dvou případech, je *poplatníkem daně* konečný spotřebitel. Vzhledem k tomu, že se ale jedná o typickou spotřební daň, jsou veškeré povinnosti přeneseny na plátce daně.

c) Vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit

Povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká, jde-li o dodavatele v **den dodání** elektřiny konečnému spotřebiteli v tuzemsku, v ostatních případech v **den spotřeby** elektřiny. Elektřina je však obvykle dodávána nepřetržitě a povinnost přiznat daň tak většinou vzniká až uskutečněním celé dodávky za určité období a dodání nastane v tom zdaňovacím období, ve kterém proběhl odečet nebo byla jinak zjištěna skutečná spotřeba.

Dnem dodání tedy je:

- Den odečtu měřicího zařízení nebo den zjištění skutečné spotřeby (kontinuální dodávky)
- Den kdy nabyvatel může nakládat s produktem jako vlastník (jednorázové dodávky)

d) Základ daně, sazba daně a výpočet daně

Základ daně je opět *specifický* a je vyjádřen množstvím elektřiny v MWh.

Sazba daně je *pevná* a činí 28,30 Kč/MWh.

Výpočet daně se pak provede tak, že se základ daně vynásobí sazbou daně.

e) Zdaňovací období, daňové přiznání, splatnost daně

Zdaňovacím obdobím je **kalendářní měsíc**. Plátcí daně, kterým vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit, jsou povinni předložit daňové přiznání a zaplatit daň **do 25. dne** po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla.

f) Zákaz dodání

Dodavatel nesmí na daňovém území dodat *elektřinu osvobozenou od daně* podle § 8 odst. 2 fyzické nebo právnické osobě, která není držitelem povolení k nabytí elektřiny osvobozené od daně. Dodavatel také nesmí na daňovém území dodat *elektřinu bez daně* fyzické nebo právnické osobě, která není držitelem povolení k nabytí elektřiny bez daně.

2) Osvobození od daně

Stejně jako v předcházejících dvou případech i při zdaňování elektřiny hraje roli institut *osvobození od daně*. Ten sleduje zejména tyto úkoly:

- podpora výroby elektřiny šetrné k životnímu prostředí
- vyloučení dvojího zdanění elektřiny ekologickými daněmi nebo ekologickou a spotřební daní
- výroba elektřiny s vyloučením dodání (prodeje) dalším osobám
- nezvyšovat cenu jízdného v hromadné dopravě cestujících
- respektovat objektivně vzniklé ztráty elektřiny
- nezatěžovat daní energeticky náročnou výrobu kovů, hutních výrobků a nekovových výrobků, což by se mohlo promítnout do cen navazujících výrob
- nezatěžovat daní elektřinu, která není primárně energetickým zdrojem
- nezatěžovat daní samotnou výrobu elektřiny⁸⁴

Elektřinu osvobozenou od daně může nabýt pouze konečný spotřebitel nabýt, který je držitelem *povolení k nabytí elektřiny osvobozené od daně*. Výjimku tvoří spotřebitelé elektřiny uvedené v § 8 odst.1 zákona.

3) Nabytí elektřiny bez daně

Nabýt elektřinu bez daně může na daňovém území pouze obchodník s elektřinou, a to pouze na základě povolení k nabytí elektřiny bez daně. To neplatí pro nabytí elektřiny bez daně výrobou a nabytí elektřiny operátorem trhu s elektřinou.⁸⁵

5.4.5 Shrnutí

Svým charakterem jsou tyto daně daněmi spotřebními, mechanismus jejich výběru je v obecné rovině shodný s mechanismem výběru spotřebních daní.

V prvním, ***bezdaňovém okruhu*** nejsou výrobky zatíženy ekologickou daní, a to ani v případě, kdy dochází k jejich nákupům a prodejům. Takto mohou nabývat výrobek bez daně pouze dodavatelé.

Dodavateli rozumíme:

- *obchodníky* (se zemním plynem, pevnými palivy, elektřinou) - k nabytí výrobku bez daně musí mít povolení celního úřadu
- *výrobce*
- *těžářské společnosti* (v případě paliv)
- *operátora trhu s elektřinou* (v případě elektřiny)

Ke zdanění dochází až při přechodu výrobku z prvního okruhu do druhého, tj. do fáze, v níž dochází ke spotřebě výrobku.

Jakmile dodavatel dodá výrobek konečnému spotřebiteli, musí výrobek buď zdanit, nebo ho osvobodit od daně (závisí na účelu dodání výrobku). Ve druhém, ***spotřebním okruhu*** se tak pohybují výrobky buď zdaněné, nebo osvobozené od daně. Další pohyb výrobku už nemá daňové dopady, pokud se tento spotřební okruh nachází výlučně na daňovém území ČR.

Konečným spotřebitelem rozumíme osobu, která ***nemá*** povolení pořizovat výrobek bez daně a která v některých případech musí mít povolení k pořízení výrobku osvobozeného od daně.⁸⁶ Správcem všech tří ekologických daní je **celní úřad** a **celní ředitelství**.

Doklady

Dodavatelé při dodání zemního plynu, pevných paliv či elektřiny vystavují dva druhy dokladů, a to v závislosti na tom, komu jsou zemní plyn, pevná paliva či elektřina dodávány. Jsou to:

- **daňový doklad** – při dodávce konečnému spotřebiteli, tj. osobě, která nemůže přijmout výrobek bez daně
- **doklad o prodeji** – při dodávce jinému dodavateli, tj. osobě, která má právo pořizovat výrobky bez daně

Oba dva doklady musí být vystaveny ve lhůtě **do 15 dnů** ode dne dodání výrobku odběrateli. Hlavním rozdílem mezi oběma typy dokladů je ten, že doklad o prodeji *nemůže* obsahovat údaj o výši ekologické daně.

Správní delikty

Zákonná úprava všech tří daní obsahuje ustanovení pro případy, kdy fyzická nebo právnická osoba poruší povinnosti, které jí zákon ukládá v souvislosti s dodáváním zemního plynu, pevných paliv či elektřin. Tato úprava mimo jiné zahrnuje ustanovení o pokutách či stanoví rozsah odpovědnosti.

⁸⁴ SVÁTKOVÁ S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. str. 275, 276

⁸⁵ Původní termín „operátor trhu s elektřinou“ obsažený v zákoně č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon) byl novelou – zákonem č. 158/2009 Sb. zrušen. Tato novela místo toho nově zavedla termín „operátor trhu“.

⁸⁶ SVÁTKOVÁ S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. str. 275, 276

6. Závěr

Záměrem této práce bylo podat základní náhled do problematiky ekologických daní jakožto ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí a zaměřit se přitom na situaci v této oblasti v České republice. V předešlých kapitolách byla představena problematika ochrany životního prostředí, vysvětleny teoretické základy ekologických daní, od terminologie až po třídění, a nakonec vylíčen stávající stav v České republice. Je však třeba poukázat i na to, že zavádění ekologických daní není ani zdaleka problematikou jednoduchou a má mnoho svých problémů. A veškeré tyto problémy v oblasti ekologických daní se samozřejmě promítají i do situace v České republice.

Jako velmi problematické, jak je z práce patrné, se ukazuje být už samo **vymezení pojmu ekologická daň** a speciálně pak s tím související rozlišování mezi daněmi a poplatky v oblasti ochrany životního prostředí. V tomto směru by dané oblasti značně pomohlo formulování jasné a univerzálně platné definice environmentální daně, stejně jako unifikace terminologie, popř. sladění nástrojů k řešení určitých konkrétních problémů ochrany životního prostředí. K tomuto by mělo dojít jak na úrovni mezi jednotlivými státy, tak na úrovni mezinárodních organizací.

Z pohledu České republiky by pak k přehlednosti a lepší orientaci v oblasti environmentálních daní pravděpodobně pomohla revize českého překladu, a to tak, aby konkrétní pojmy přesně odrážely (často jen nepatrné) odlišnosti jednotlivých významů termínu ekologická daň a bylo tak možné určit rozdíly mezi nimi. Situaci by měla rovněž pomoci zjednodušit plánovaná revize systému poplatků resp. přejmenování ekologických poplatků (a jiných podobných titulů) na daně. Je však třeba konstatovat, že někteří autoři se však takovému kroku brání s poukazováním na to, prosté přejmenování a převedení současných poplatků na daně k ochraně životního prostředí je problematické, protože poplatky netvoří ucelený systém – každý byl konstruován odlišně, s jiným cílem.

Dalšími **problémy**, na které v souvislosti se zaváděním ekologických daní narážíme resp. nejčastějšími příčinami, které zavádění ekologických daní komplikují, jsou tyto:

- Problémy spojené se stanovením optimálního zdanění
- nemožnost, popř. složitost stanovení „pigouviánské“ daně

- Interference ekologických daní s ostatními daněmi
- Neschopnost sloučit ekologické a fiskální cíle a záměry
- Administrativně technické problémy
 - souvisí se značnou variabilitou potenciálního předmětu daně
- Nerozpoznání „winners“ a „losers“
 - je třeba zjistit, kdo daní získá (winner) a kdo daní ztrácí (loser)
- Působení průmyslu
 - jako partner při vyjednávání
- Politické bariéry
 - vliv ekologických daní na nízkopříjmové skupiny, otázky konkurence-schopnosti a zaměstnanosti, vliv stávajících podpor, subvencí a regulací⁸⁷

Dalším, velice důležitým bodem z hlediska řešení problematiky ochrany životního prostředí je ***součinnost***.

Většina ekologických externalit je globálního charakteru, tzn. má nadnárodní důsledky, kdežto zdanění je dosud prováděno národními státy. Aby ekologické daně mohly plnit svůj účel a zejména měly zamýšlený efekt, je zapotřebí, aby byly zaváděny na základě konsensu v mezinárodním měřítku.

Otázkou samo o sobě je potom postavení ekologických daní jako **nástroje, jenž v sobě spojuje zájmy environmentální a fiskální**, tj. na jedné straně daňový příjem do veřejných rozpočtů, na straně druhé ochranu životního prostředí stimulací k omezování znečišťování životního prostředí. Mají ekologické daně sloužit opravdu k ochraně životního prostředí, jak jejich název napovídá nebo je jich využíváno jen jako dalšího příjmu veřejných rozpočtů ?

Toto spojení může mít mnoho výhod (jedněmi prostředky je možno řešit více problémů zároveň), na druhou stranu z tohoto stavu vyvstávají i různé problémy, dané právě touto dvojakostí. V rovině funkcí ekologických daní se tento rozpor projevuje ve vztahu dvou nejvýznamnějších funkcí, funkce alokační (stimulační) a funkce fiskální. Tyto funkce si do značné míry konkurují, nejsou zcela slučitelné a tím vzniká konflikt. Na problematičnost této „dvojrole“ ekologických daní poukazují i někteří autoři. Podle některých ekologické daně nejsou schopny současně vyřešit problém životního prostředí a veřejných financí nekonfliktním způsobem.⁸⁸

Tento konflikt se nejmarkantněji projevuje u těch ekologických daní, které byly zavedeny primárně k ochraně životního prostředí. U těch se objevuje problém s tzv. **erozí daňových základů**. Tzn., že pokud budou tyto ekologické daně dobře plnit své ekologické cíle, bude se postupně snižovat výnos z nich a tím pádem i fiskální příjem. A pokud výnosy takových ekologických daní nebudou sloužit pouze k financování „ekologických“ projektů, může to mít negativní dopad na stabilitu daňového systému. Tento problém je možné vyřešit tak, že se budou zdaňovat komodity, u nichž není spotřeba tak závislá na ceně. Tímto ovšem zase nebude splněna stimulační funkce ekologických daní.

Co se týče ekologických daní v České republice, je celý proces jejich etablování teprve na začátku. Na jedné straně tu máme mnoho let fungující, odzkoušený, ale poplatkový model, na straně druhé nově zavedené, tzv. „ekologické“ daně a s nimi související nově zahájenou environmentální daňovou reformu.

Možné řešení otázky poplatků už bylo naznačeno výše, takže zbývá daňová reforma.

V tomto ohledu lze konstatovat, že prozatím v České republice uskutečňovaná environmentální daňová reforma je z pohledu ochrany životního prostředí spíše symbolická. Zavedení tří nových jako „ekologických“ označených daní bylo především otázkou povinnosti, která vyplývala z nutnosti implementovat směrnici 2003/96/ES. Jinak je přínos EDR v ČR přinejmenším diskutabilní. Z nově zavedených daní v podstatě splňuje prvky ekologické daně jen daň z pevných paliv. Díky zdražení dochází k úsporám, snížení produkce CO₂, SO₂, Nox, snížení prašnosti a celkové úspoře energie. U daně z elektřiny nalezneme alespoň možnosti osvobození od daně u ekologicky šetrné elektřiny nebo dopravy využívající k pohonu elektrickou energii. U daně z plynu však podstatný vliv na životní prostředí nenachází ani důvodová zpráva k návrhu zákona.⁸⁹ Navíc nebyl realizován ani zásadní charakteristický znak ekologické daňové reformy a tím je výnosová neutralita. Původně sice dle harmonogramu mělo být už v první etapě EDR zavedení nových daní doprovázeno snížením daňového zatížení práce, nicméně zatím se tak nestalo.

Na úplný závěr je třeba říct, že i přes právě naznačené problémy zaujímají ekologické daně mezi nástroji ochrany životního prostředí důležité místo a stojí za to tento koncept prosazovat. Na jednu stranu podporují jeden ze základních principů ochrany životního prostředí – „princip „znečišťovatel platí“, čímž k této ochraně velmi významně přispívají, na stranu druhou pak jako podstatná součást environmentálních daňových reforem mohou

příspěť k restrukturalizaci daňových systémů ve směru k postupnému snižování daňového zatížení práce.

A stejně tak v České republice, pokud se v dalších etapách reformy bude vycházet z nasbíraných poznatků a celý systém podle toho nastavovat tak, aby byl efektivnější, pokud dojde k avizované revizi poplatkového systému a jejich lepšímu začlenění do koncepce využití ekologických daní, může i ekologická daňová reforma v České republice začít přinášet své ovoce.

⁸⁷ BRŮHOVÁ-FOLTÝNOVÁ, H. *Problémy spojené se zaváděním ekologických daní*. [online]. Enviwiki. [cit. 2010-02-25]. Dostupný na WWW: http://www.czp.cuni.cz/index.php?title=Probl%C3%A9my_spojen%C3%A9_se_zav%C3%A1d%C4%9Bn%C3%ADm_ekologick%C3%BDch_dan%C3%AD&oldid=3970

⁸⁸ ZYLICZ, T. *Může existovat „ekologická“ daň ?* In ŠČASNÝ, M. *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii*. Praha: Matfyzpress, 2002

⁸⁹ RADVAN, M. *Ekologické daně, Právní rozhledy*. 2008. číslo 16. str. 606 – 616

Seznam použitých pramenů

Literatura

- BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 365 s. ISBN 80-7179-037-0
- BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 4. aktualiz. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006. 741 s. ISBN 80-7179-431-7
- BRIŠKA, R. *Národné hospodárstvo: (Teória a politika). Sväzok II*. 2. vyd. Bratislava: Družstevné vydavateľstvo a kníhkupectvo, 1948, str.666
- ČERNÁ, A; TOŠOVSKÁ E. *Nástroje ekologické politiky: Emisní poplatky*. Praha : Ekonomický ústav Československé akademie věd, 1991. 47 s. ISBN 80-7006-065-4
- DAMOHOŘSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 2. dopl. a rozšíř.vyd. Praha : C.H. Beck, 2007. 599 s. ISBN 978-80-7179-498-1
- EUROSTAT: *Environmental taxes – A statistical guide*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001. ISBN 92-894-1358-1
- GRŮŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha : Linde, 2009. 335 s. ISBN 978-80-7201-745-4
- HÁJEK, M. *Cesty k efektivnější politice životního prostředí*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002. ISBN 80-86732-00-2
- JANČÁŘOVÁ, I. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. 207 s. ISBN 80-210-3599-4
- KRÁLÍK, J.; GRŮŇ, L. *Malý slovník finančního práva: (pre právnikov)*. Bratislava : MANZ, 1998. 197 s. ISBN 0-85719-17-7
- KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2003. 263 s. ISBN 80-86395-84-7
- LEGIERSKÁ, Y. *Cíle a meze využití daní k ochraně životního prostředí*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002. ISBN 80-86732-00-2
- Malá československá encyklopedie*. Praha : Academia, 1984-1987
- MOLDAN, B. *„Nástrojový mix“ pro environmentální regulace*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002. ISBN 80-86732-00-2
- MOLDAN, B. a kol. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí : situace v České republice*. Praha: Karolinum, 1997. 307 s. ISBN 80-7184-434-9.
- RADVAN, M. Ekologické daně, *Právní rozhledy*. 2008. číslo 16. str. 606 – 616. ISSN-1210-6410
- RITSCHELOVÁ, I. ... (et. al.) *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2002. 110 s. ISBN 80-7044-414-2

SPECK, S.; MCNICHOLAS, J.; MARKOVIC, M. *Environmental Taxes in an Enlarged Europe: An Analysis and Database of Environmental Taxes and Charges in Central and Eastern Europe*. Szentedre : The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, 2001. ISBN 963-8454-97-0

Státní politika životního prostředí České republiky 2004-2010. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2004. 56 s. ISBN 80-7212-283-5

SVÁTKOVÁ, S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 300 s. ISBN 978-80-7357-443-7

ŠČASNÝ, M. *Environmentální daně a poplatky v České republice v datech. Možnosti pro zavedení environmentální daňové reformy*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002. ISBN 80-86732-00-2

ŠČASNÝ, M. *Environmentální daně a poplatky v EU, OECD a zemích střední Evropy. Problematika energetického zdanění a ekologické daňové reformy v EU*. In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002. ISBN 80-86732-00-2

ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8

ZYLICZ, T. *Může existovat „ekologická“ daň ?* In ŠČASNÝ, M. Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii. Praha: Matfyzpress, 2002. ISBN 80-86732-00-2

Internetové zdroje

BRÁF, A. *Finanční věda*. [online] Praha : Just. Fr. Stříbrský, 1900. str.121. Dostupný na WWW: <http://www.econlib.cz/zlatyfond/html/zf0035.htm>

BRŮHOVÁ-FOLTÝNOVÁ, H. *Problémy spojené se zaváděním ekologických daní*. [online]. Enviwiki. [cit. 2010-02-25]. Dostupný na WWW: http://www.czp.cuni.cz/index.php?title=Probl%C3%A9my_spojen%C3%A9_se_zav%C3%A1d%C4%9Bn%C3%ADm_ekologick%C3%BDch_dan%C3%AD&oldid=3970

Environmentální daně: otázky a strategie, neautorizovaný překlad materiálu OECD – Environmental Related Taxes: Issues and Strategie. OECD Policy Brief. 2001. Praha : Centrum pro otázky životního prostředí, 2001. [online]. Dostupný na WWW: http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/EDR/OECD_Policy_Brief.pdf

Environmentally Related Taxes in OECD Countries. Issues and Strategies. [online] Paris: OECD Publications, 2001. Dostupný na WWW: http://books.google.cz/books?id=-nayz0iVxzgC&pg=PA139&lpg=PA139&dq=Related+Taxes+in+OECD+Countries.+Issues+and+Strategies.+Paris&source=bl&ots=jxJxMei8iR&sig=ZZ6X9irr3BGOq-F-1wrOXljGmrI&hl=cs&ei=AgPVS67FL9KbOPWqwIQO&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=5&ved=0CB4Q6AEwBA#v=onepage&q&f=false

HÁJEK, M. *Vliv reformy veřejných financí na nástroje politiky životního prostředí*. [online]. 2003-07-11. [cit. 2010-02-20]. Dostupný na WWW: <http://iris.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/9e29c561ce7178cdc1256d600042c58d?OpenDocument>

HÁJEK, M. *Charakteristika poplatků v ochraně životního prostředí*. [online]. 2001-09-10. [cit. 2010-02-20]. Dostupný na WWW: <http://www.mzp.cz/www/zamest.nsf/0/df3153b01502c4a8c1256ac30030e837?OpenDocument>

KOVÁŘ J. *Analýza ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí v ČR*. [online]. Praha, 1994 [cit. 2010-02-18]. Dostupný na WWW: <http://www.czp.cuni.cz/knihovna/undp/studie/S37.htm>

OECD/EEA database on environmentally related taxes: definition of environmentally related taxes [online]. [cit. 2010-02-19] Dostupný na WWW: <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>

Principy a harmonogram ekologické daňové reformy. [online]. 2007. [cit. 2010-02-22]. Dostupný z WWW: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/principy_harmonogram/\\$FILE/OEN-Koncepce-20070104.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/principy_harmonogram/$FILE/OEN-Koncepce-20070104.pdf)

Internetové stránky Aktivní Evropský občan: Nástroje ochrany životního prostředí [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/nastroje.htm>

Internetové stránky PŘÍRODA.cz: Význam slova „Ekologie“ [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=962>. ISSN 1801-2787

Internetové stránky PŘÍRODA.cz: Význam slova „Životní prostředí“ [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=8>. ISSN 1801-2787

Internetové stránky WIKIPEDIE: Ekologie [online]. [cit. 2010-02-15] Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekologie>

Právní předpisy

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech

Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

SMĚRNICE RADY 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny

Seznam příloh

- Příloha č. 1 – Přihláška k registraci k dani z(e) elektřiny/pevných paliv/zemního plynu a některých dalších plynů pro právnické osoby**
- Příloha č. 2 – Přihláška k registraci k dani z(e) elektřiny/pevných paliv/zemního plynu a některých dalších plynů pro fyzické osoby**
- Příloha č. 3 – Přiznání k dani ze zemního plynu (formulář)**
- Příloha č. 4 – Přiznání k dani z pevných paliv (formulář)**
- Příloha č. 5 – Přiznání k dani z elektřiny (formulář)**

Než začnete vyplňovat tiskopis, přečtěte si, prosím, pokyny.

Celnímu úřadu

01 Daňové identifikační číslo

02 První registrace / oznámení změny*)

otisk prezentačního razítka celního úřadu

PŘIHLÁŠKA K REGISTRACI

k dani z(e) elektřiny / pevných paliv / zemního plynu a některých dalších plynů*
pro právnické osoby

03 Obchodní firma / název*) právnické osoby, včetně dodatku

04 Identifikační číslo

05 Právní forma

06 Sídlo

a) ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

b) obec

c) PSČ

d) okres

e) stát

f) telefon

07 Osoby, které jsou statutárním orgánem - jeho členem - jednájí za PO*)

a) příjmení

b) jméno

c) titul

d) rodné číslo

e) trvalé bydliště:

1. Ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

2. Obec

3. PSČ

4. Okres

5. Stát

6. Telefon

f) je oprávněn jednat za právnickou osobu

g) je pověřen jednat samostatně

h) e-mail

08 Počátek provozování výdělečné činnosti dne:

a) datum

09 Oprávnění k podnikání

b) vydáno kým

c) pod číslem

10 Převažující předmět podnikání

11 Telefon

12 Fax

12a E-mail

13 Čísla bankovních účtů, případně účtů spotřebních a úvěrových družstev:

a) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

a1) pro daně

b) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

b1) pro daně

c) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

c1) pro daně

d) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

d1) pro daně

14 Zastupování v daňových záležitostech: zástupce ano / ne:

V případě "ano" je přílohou plná moc.

15 Zástupce pro doručování ano / ne:

V případě "ano" je přílohou plná moc.

16 Adresa pro doručování:

a) označení příjemce

b) ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

c) obec

d) PSČ

e) okres

f) telefon

g) fax

17 Organizační složky podniku:

a) počet odštěpných závodů:

b) počet provozoven:

c) počet plátcových pokladen:

18 Předcházející daňová registrace:

a) byl jsem již dříve registrován (ano / ne):

od - do:

b) u kterého celního úřadu

c) ke kterým daním

d) přidělené daňové identifikační číslo

e) důvod zrušení registrace

19 Právní předchůdce

a) DIČ

b) obchodní jméno včetně dodatku

c) právní forma

d) sídlo

1. Ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

2. Obec

3. PSČ

4. Okres

5. Stát

6. Telefon

20 Zahraniční DIČ:

21 Den vzniku povinnosti daň přiznat a zaplatit:

**PROHLAŠUJI, ŽE VŠECHNY MNOU VÝŠE UVEDENÉ ÚDAJE JSOU PRAVDIVÉ A ÚPLNÉ
A JSEM SI VĚDOM SVÉ POVINNOSTI HLÁSIT KAŽDOU ZMĚNU DO 15 DNŮ.**

a) jméno

b) příjmení

c) titul

d) vztah k právnické osobě

Datum

Otisk
razítka

Podpis

POKYNY K VYPLNĚNÍ PŘIHLÁŠKY K REGISTRACI

pro právnické osoby

Do pole "Celnímu úřadu" doplňte přesný název celního úřadu, k němuž místně příslušíte podle sídla podnikání.

- 01 Daňové identifikační číslo** uveďte dle osvědčení o registraci u finančního úřadu nebo celního úřadu.
- 02 První registrace/oznámení změny*)** při oznámení změny údaje, uvedeného na Osvědčení o registraci k dani z elektřiny, pevných paliv nebo zemního plynu a jiných uhlovodíkových paliv.
- 03 Obchodní firma / název*) právnické osoby včetně dodatku** vyplňte obchodní firmu právnické osoby (dále jen PO) podle §9 obchodního zákoníku, nebo název PO.
- 04 Identifikační číslo** pro subjekty se sídlem v cizině ukládá § 33 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "ZSDP") povinnost si identifikační číslo (IČ) zajistit u příslušných orgánů.
- 05 Právní forma** vyplňte právní formu ve zkratce (pro PO zapsané do obchodního rejstříku shodně s dodatkem v položce **03**)
- 06 Sídlo a) až d)** vyplňte adresu sídla PO takovou, která byla zapsána do obchodního rejstříku nebo jiné zákonem určené evidence PO. Osoby, které nemají v ČR sídlo, uvedou svojizahraniční adresu a vyplní položku **e**).
- 07 Osoby, které jsou statutárním orgánem - jeho členem - jednájí za PO** vyplňte údaje o jedné fyzické osobě podle zápisu do obchodního rejstříku (§ 28 odst. 1 písm. e) obchodního zákoníku), u PO, které se do obchodního rejstříku nezapisují, uveďte fyzickou osobu, která je podle stanov, smlouvy, organizačního řádu apod. oprávněna za PO jednat. Údaje o dalších fyzických osobách uveďte v příloze ve stejné struktuře. U všech osob vyplňte údaje podle **f), g) a h)**.
- 08 Počátek provozování výdělečné činnosti** uveďte datum, kdy v souvislosti s výkonem zdanitelné činnosti vznikl první náklad nebo příjem. Pokud již PO vznikla a taková činnost ještě nezačala, kolonka pro datum se proškrtne.
- 09 Oprávnění k podnikání a) a c)** vyplňte u PO v souladu se zápisem do obchodního rejstříku nebo jiné zákonem určené evidence.
- 10 Převažující předmět podnikání** vyplňte slovně předmět podnikání, kterým se PO převážně zabývá.
- 12a E-mail** vyplňte adresu elektronické pošty
- 13 Čísla bankovních účtů, případně účtů spotřebních a úvěrových družstev a) až d)** vyplňte všechna čísla účtů, na nichž jsou soustředěny prostředky z vaší podnikatelské činnosti (§33 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „ZSDP“). První z kolonek je určena na žirové účty, rozlišené specifickým symbolem. Pokud máte otevřeny více než 4 účty, uveďte jejich čísla v příloze. V bodech **a1)** až **d1)** uveďte zkratkou daň, pro kterou tento účet používáte. Jestliže své účty nerozlišujete, uveďte v bodech **a1)** až **d1)** slovo „Všechny“.
- 14 Zastupování v daňových záležitostech** smluvním zástupcem je zástupce, kterého daňový subjekt zmocnil. Přílohou je plná moc.
- 15 Zmocněnec pro doručování** povinnost má daňový subjekt se sídlem v cizině. Přílohou je plná moc.
- 16 Adresa pro doručování a) až g)** vyplňte, ličí-li se adresa, kam požadujete, aby správce daně doručoval písemnosti, od adresy uvedené v poli 06. V bodě a) vyplňte označení příjemce písemností, které je potřebné pro správné doručení.
- 17 Organizační složky podniku**
ad a) vyplňte počet odštěpných závodů podle § 7 odst. 1 a 2 obchodního zákoníku. Na zvláštní příloze (tiskopisu) uveďte za každý odštěpný závod vnitřní pořadové organizační číslo (existuje-li), uveďte IČ, pokud bylo přiděleno, název, adresu včetně PSČ, telefonu, faxu, adresu elektronické pošty a jméno osoby, která za odštěpný závod jedná v záležitostech daní;
ad b) vyplňte počet provozoven (kromě té, kterou jste uvedl pod číslem 11 jako místo podnikání) podle § 7 odst. 3 Obchodního zákoníku. Na zvláštní příloze (tiskopisu) uveďte za každou provozovnu vnitřní pořadové organizační číslo (pokud existuje), název, adresu včetně PSČ, telefonu, faxu, adresu elektronické pošty a jméno osoby, která za provozovnu jedná v záležitostech daní;
ad c) vyplňte počet plátcových pokladen, zaregistrovaných u všech místně příslušných správců daně.
- 18 Předcházející daňová registrace** (rozumí se poslední předcházející) vyplňte a) až e), v c) uveďte zkráceně všechny daně, ke kterým jste byl zaregistrován.
- 19 Právní předchůdce** pokud vaše PO vznikla z více subjektů, uveďte jejich DIČ a ostatní údaje v příloze.
- 20 Zahraniční DIČ** vyplňte DIČ přidělené v zahraničí.
- 21 Den povinnosti daň přiznat a zaplatit** uveďte den, kdy poprvé vznikne PO povinnost daň přiznat a zaplatit (den od kterého je PO plátcem daně).

Tiskopis této přihlášky k registraci se zároveň použije k oznámení ve smyslu § 33 ZSDP. Jakmile dojde ke změně údajů uvedených v přihlášce k registraci nebo dalším skutečnostem, rozhodným pro registraci, oznámíte tyto změny celnímu úřadu do 15 dnů ode dne, kdy nastaly, zpravidla na tiskopisu přihlášky k registraci, kterou v bodě **02** označíte jako oznámení změny, uvedete své DIČ a vyplníte body **03** až **04** včetně. Dále vyplníte pouze ty body v **05** až **20**, ve kterých nastala změna.

Všechny údaje, na něž jste neměl(a) místa na formuláři a všechny další údaje, které považujete za závazné k registraci, uveďte prosím na zvláštní příloze. U jednotlivých informací uveďte číslo položky původního formuláře, ke které se vztahují.

Než začnete vyplňovat tiskopis, přečtěte si, prosím, pokyny.

Celnímu úřadu

01 Daňové identifikační číslo

02 První registrace / oznámení změny*)

otisk prezentačního razítka celního úřadu

PŘIHLÁŠKA K REGISTRACI

k dani z(e) elektřiny / pevných paliv / zemního plynu a některých dalších plynů*
pro fyzické osoby

03 Příjmení

04 Rodné příjmení

05 Jméno

06 Titul

07 Rodné číslo

08 Trvalé bydliště:

a) ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

b) obec

c) PSČ

d) okres

e) stát

f) telefon

g) fax

h) e-mail

09 Povolení - oprávnění k podnikatelské činnosti ode dne:

a) vydáno kým

b) vydáno pod evidenčním číslem

c) obchodní jméno / firma*)

d) identifikační číslo

e) dodatek obchodního jména / firmy*)

f) počet vydaných
oprávnění

10 Převažující předmět podnikání - činnosti

11 Místo podnikání

a) ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

b) obec

c) PSČ

d) okres

e) telefon

f) fax

e) telefon

e) telefon

12 Organizační složky podniku:

a) počet odštěpných závodů:

b) počet provozoven:

c) počet plátcových pokladen:

13 Čísla bankovních účtů, případně účtů spotřebních a úvěrových družstev:

a) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

spec. symbol

a1) pro daně

b) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

b1) pro daně

c) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

c1) pro daně

d) číslo účtu / směrový kód banky (spotřebních a úvěrových družstev)

d1) pro daně

14 Zastupování v daňových záležitostech:

a) smluvní zástupce ano / ne:

V případě "ano" je přílohou plná moc.

b) zákonný zástupce ano / ne:

15 Zástupce pro doručování ano / ne:

V případě "ano" je přílohou plná moc.

16 Adresa pro doručování:

a) označení příjemce

b) ulice a číslo orientační / číslem popisným (nebo část obce a číslo popisné)

c) obec

d) PSČ

e) okres

f) telefon

g) fax

17 Předcházející daňová registrace:

a) byl jsem již dříve registrován (ano / ne):

od - do:

b) u kterého celního úřadu

c) ke kterým daním

d) přidělené daňové identifikační číslo

e) důvod zrušení registrace

18 Právní předchůdce

a) daňové identifikační číslo

b) identifikace

19 Zahraniční DIČ:

20 Den vzniku povinnosti daň přiznat a zaplatit:

**PROHLAŠUJI, ŽE VŠECHNY MNOU VÝŠE UVEDENÉ ÚDAJE JSOU PRAVDIVÉ A ÚPLNÉ
A JSEM SI VĚDOM SVÉ POVINNOSTI HLÁSIT KAŽDOU ZMĚNU DO 15 DNŮ.**

Datum

Otisk
razítka

Podpis

POKYNY K VYPLNĚNÍ PŘIHLÁŠKY K REGISTRACI pro fyzické osoby

Do pole "Celnímu úřadu" doplňte přesný název celního úřadu, k němuž místně příslušíte podle sídla podnikání.

- 01 **Daňové identifikační číslo** uveďte dle osvědčení o registraci u finančního úřadu nebo celního úřadu.
- 02 **První registrace/oznámení změny*** při oznámení změny údaje, uvedeného na Osvědčení o registraci k dani z elektřiny, pevných paliv nebo zemního plynu a některých dalších plynů.
- 03 **Příjmení** vyplňte nyní používané příjmení.
- 04 **Rodné příjmení** vyplňte příjmení uvedené ve vašem rodném listě a všechna dřívější příjme.
- 05 **Jméno** vyplňte jméno ve stejném tvaru, ve kterém je uvedeno ve vašem rodném listě.
- 07 **Rodné číslo** (pokud má vaše rodné číslo za lomítkem pouze 3 číslice, nebude na posledním místě nic vyplněno).
- 08 **Trvalé bydliště a) až h)**
 - ad a) - v případě, že obec má označeny ulice: název ulice a číslo orientační/číslem popisným (číslo orientační je číslo v ulici pořadové),
 - v případě, že obec nemá označeny ulice: část obce a číslo popisné nebo pouze číslo popisné.Osoby, které nemají v ČR bydliště, uvedou svoji zahraniční adresu a vyplní i položku e)
ad f) uveďte kontaktní telefon.
ad g) uveďte fax do místa bydliště, ve kterém se obvykle zdržujete (může být odlišné od trvalého bydliště),
ad h) uveďte adresu elektronické pošty.
- 09 **Povolení - oprávnění k podnikatelské činnosti ode dne** vyplňte, pokud vám bylo povoleno podnikat buď podle § 10 živnostenského zákona nebo zapsání do evidence podle zvláštních předpisů. Jestliže vám bylo toto povolení nebo oprávnění vydáno, vyplňte i položky a) až f), kde uvedete údaje z tohoto povolení nebo oprávnění.
 - a) **Vydáno kým** vyplňte název instituce, které vám povolení nebo oprávnění k podnikání vydala, např. Živnostenský úřad Praha 4.
 - b) **pod evidenčním číslem** vyplňte evidenční číslo rozhodnutí, kterým vám instituce uvedená pod položkou 09a) vydala povolení nebo oprávnění k podnikání.
 - c) **Obchodní jméno firma** vyplňte, jak je uvedeno na rozhodnutí o povolení nebo oprávnění k podnikání (09a).
 - d) **IČ** vyplňte, popokud vám bylo IČ přiděleno.
 - e) **Dodatek** vyplňte, pokud je uveden v rozhodnutí o povolení nebo oprávnění k podnikání (09a).
 - f) **Počet vydaných oprávnění** uveďte celkový počet oprávnění a o každém dalším z nich uveďte v příloze údaje bodu 09 ve stejné struktuře.
- 10 **Převažující předmět podnikání - činnosti** vyplňte slovně předmět podnikání - činnosti, kterými se převážně zabýváte.
- 11 **Místo podnikání a) až f)** pokud podnikáte na stejné adrese, kde máte trvalé bydliště vyplňte body 11a) až d) stejnými údaji jako bod 08a) až d) . Pokud jste vyplnil body 09a) až e), vyplňte body 11a až f) a uveďte údaje z povolení nebo oprávnění .

Zahraniční osoba, která ve smyslu § 22 odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, zřídila na území České republiky stálou provozovnu, vyplní v tomto bodě a) až f) adresu stálé provozovny.

Máte-li telefon nebo fax pouze v místě trvalého bydliště a nikoli v místě podnikání, vyplňte prosím, jejich čísla u položky 11a) a f).
- 12 **Organizační složka podniku**
 - ad a) vyplňte počet odštěpných závodů podle § 7 odst. 1 a 2 Obchodního zákoníku. Na zvláštní příloze (tiskopisu) uveďte za každý odštěpný závod vnitřní pořadové organizační číslo (existuje-li), uveďte IČ, pokud bylo přiděleno, název, adresu včetně PSČ, telefonu, faxu, adresu elektronické pošty a jméno osoby, která za odštěpný závod jedná v záležitostech daní;
 - ad b) vyplňte počet provozoven) kromě té, kterou jste uvedl pod číslem 11 jako místo podnikání) podle § 7 odst. 3 Obchodního zákoníku. Na zvláštní příloze (tiskopisu) uveďte za každou provozovnu vnitřní pořadové organizační číslo (pokud existuje), název, adresu včetně PSČ, telefonu, faxu, adresu elektronické pošty a jméno osoby, která za provozovnu jedná v záležitostech daní;
 - ad c) vyplňte počet pokladen, zaregistrovaných u místně příslušných správců daně.
- 13 **Čísla bankovních účtů, případně účtů spotřebních a úvěrových družstev a) až d)** vyplňte všechna čísla účtů, na jichž jsou soustředěny prostředky z vaší podnikatelské činnosti (§33 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků ve znění pozdějších předpisů, dále jen (ZSDP)). První z kolonek je určena na žirové účty rozlišené specifickým symbolem. Pokud máte otevřeny více než 4 účty, uveďte jejich čísla v příloze. V bodech a1) ad1) uveďte zkratkou daň, pro kterou tento účet používáte. Jestliže své účty nerozlišujete, uveďte v bodech a1) až d1) slovo "Všechny".
- 14 **Zastupování v daňových záležitostech a) až b)** smluvním zástupcem je zástupce, kterého daňový subjekt zmocnil. V případě, že zastupuje smluvní zástupce, přiložte plnou moc. Zákonným zástupcem se rozumí např. zástupce podle § 26 a 27 zákona č.40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, rodič nezletilého dítěte podle zákona o rodině.
- 15 **Zástupce pro doručování** povinnost určit zástupce má daňový subjekt s bydlištěm v cizině podle § 33 ZSDP. Ostatní fyzické osoby si mohou zástupce pro doručování určit.
- 16 **Adresa pro doručování a) až g)** liší-li se adresa, kam požadujete, aby správce daně doručoval písemnosti, od adresy uvedené v bodu 08, vyplňte body 16a) až 16g). V bodě 16a) uveďte označení příjemce, které je potřebné pro správné doručení.
- 17 **Předcházející daňová registrace** (rozumí se poslední předcházející) vyplňte a) až e), v c) uveďte zkráceně všechny daně, ke kterým jste byl registrován
- 18 **Právní předchůdce a) a b)** vyplňte, pokud pokračujete v činnostech nebo pobírání příjmů, které byly přemětem daně u tohoto právního předchůdce. Uvedete základní identifikační údaje o svém právním předchůdci.
- 19 **Právní předchůdce** pokud vaše PO vznikla z více subjektů, uveďte jejich DIČ a ostatní údaje v příloze.
- 20 **Zahraniční DIČ** vyplňte DIČ přidělené v zahraničí.
- 21 **Den povinnosti daň přiznat a zaplatit** uveďte den, kdy poprvé vznikne FO povinnost daň přiznat a zaplatit (den od kterého je PO plátcem daně).

Tiskopis této přihlášky k registraci se zároveň použije k oznámení ve smyslu § 33 ZSDP. Jakmile dojde ke změně údajů uvedených v přihlášce k registraci nebo dalším skutečnostem, rozhodným pro registraci, oznámíte tyto změny celnímu úřadu do 15 dnů ode dne, kdy nastaly, zpravidla na tiskopisu přihlášky k registraci, kterou v bodě 02 označíte jako oznámení změny, uvedete své DIČ a vyplníte body 03 až 07 včetně. Dále vyplníte pouze ty body v 08 až 19, ve kterých nastala změna.

Všechny údaje, na něž jste neměl(a) místa na formuláři a všechny další údaje, které považujete za závažné k registraci, uveďte prosím na zvláštní příloze. U jednotlivých informací uveďte číslo položky původního formuláře, ke které se vztahují.

Než začnete vyplňovat tiskopis, přečtěte si, prosím, pokyny.

Celnímu úřadu

Daňové identifikační číslo

Daňové přiznání *)

řádné

opravné

dodatečné

otisk prezentačního razítka celního úřadu

Počet příloh

PŘIZNÁNÍ

k dani z

za zdaňovací období: měsíc rok

Den zjištění důvodů pro podání dodatečného daňového přiznání:

Fyzická osoba:

Příjmení

Jméno

Titul

Rodné číslo

Právníká osoba:

Identifikační číslo

Fyzická i právnická osoba:

Obchodní firma (fyzické osoby), obchodní firma nebo název (právnické osoby)

Bydliště (fyzické osoby), sídlo (právnické osoby)

PROHLAŠUJI, ŽE VŠECHNY MNOU UVEDENÉ ÚDAJE V TOMTO PŘIZNÁNÍ JSOU PRAVDIVÉ A ÚPLNÉ.

Osoba oprávněná k podání za daňový subjekt:

Příjmení a jméno / název právnické osoby vykonávající daňové poradenství

Evidenční číslo osvědčení daňového poradce / IČ právnické osoby

Osoba oprávněná k podpisu:

Příjmení

Jméno

Vztah k daňovému subjektu / vztah k právnické osobě vykonávající daňové poradenství

Datum

Otisk
razítka

Podpis daňového subjektu nebo osoby
oprávněné k podpisu za daňový subjekt

*1) Vyplní se pouze jedna z možností dle pokynů k vyplňování

I. ODDÍL

sl. 1	sl. 2	sl. 3	sl. 4	sl. 5	sl. 6
č. ř.	Číselné označení výrobku	Měrná jednotka	Množství výrobku	Daň (vyměření)	Daň (k vrácení)
1	a				
	b				
2	a				
	b				
3	a				
	b				
4	a				
	b				
5	a				
	b				
6	a				
	b				
7	a				
	b				
8	a				
	b				

II. ODDÍL

			Záznam CÚ
1	Daň (vyměření) ze sloupce 5 celkem		
2	Daň (k vrácení) ze sloupce 6 celkem		
3	K odvodu (je-li ř. 1 – ř. 2 kladný) – k vrácení (je-li ř. 1 – ř. 2 záporný)		

III. ODDÍL

Evidenční údaje

Daňový subjekt je v insolvenčním řízení ode dne:

Přiznání sestavil:

Příjmení

Jméno

Telefon

Podpis

Celní úřad přiznanou daň vyměřil / dodatečně vyměřil*) podle § 46 odst. 5 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů,

dne:

ke dni:

Podpis pověřeného pracovníka
správce daně

Než začnete vyplňovat tiskopis, přečtěte si, prosím, pokyny.

Celnímu úřadu

Daňové identifikační číslo

Daňové přiznání *)

řádné

opravné

dodatečné

otisk prezentačního razítka celního úřadu

Počet příloh

PŘIZNÁNÍ

k dani z

za zdaňovací období: měsíc rok

Den zjištění důvodů pro podání dodatečného daňového přiznání:

Fyzická osoba:

Příjmení

Jméno

Titul

Rodné číslo

Právnícká osoba:

Identifikační číslo

Fyzická i právnícká osoba:

Obchodní firma (fyzické osoby), obchodní firma nebo název (právnícké osoby)

Bydliště (fyzické osoby), sídlo (právnícké osoby)

PROHLAŠUJI, ŽE VŠECHNY MNOU UVEDENÉ ÚDAJE V TOMTO PŘIZNÁNÍ JSOU PRAVDIVÉ A ÚPLNÉ.

Osoba oprávněná k podání za daňový subjekt:

Příjmení a jméno / název právnické osoby vykonávající daňové poradenství

Evidenční číslo osvědčení daňového poradce / IČ právnické osoby

Osoba oprávněná k podpisu:

Příjmení

Jméno

Vztah k daňovému subjektu / vztah k právnické osobě vykonávající daňové poradenství

Datum

Otisk
razítka

Podpis daňového subjektu nebo osoby
oprávněné k podpisu za daňový subjekt

*1) Vyplní se pouze jedna z možností dle pokynů k vyplňování

I. ODDÍL

sl. 1	sl. 2	sl. 3	sl. 4	sl. 5	sl. 6
č. ř.	Číselné označení výrobku	Měrná jednotka	Množství výrobku	Daň (vyměření)	Daň (k vrácení)
1	a				
	b				
2	a				
	b				
3	a				
	b				
4	a				
	b				
5	a				
	b				
6	a				
	b				
7	a				
	b				
8	a				
	b				

II. ODDÍL

			Záznam CÚ
1	Daň (vyměření) ze sloupce 5 celkem		
2	Daň (k vrácení) ze sloupce 6 celkem		
3	K odvodu (je-li ř. 1 – ř. 2 kladný) – k vrácení (je-li ř. 1 – ř. 2 záporný)		

III. ODDÍL**Evidenční údaje**

Daňový subjekt je v insolvenčním řízení ode dne:

Přiznání sestavil:

Příjmení

Jméno

Telefon

Podpis

Celní úřad přiznanou daň vyměřil / dodatečně vyměřil*) podle § 46 odst. 5 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů,

dne:

ke dni:

Podpis pověřeného pracovníka
správce daně

Než začnete vyplňovat tiskopis, přečtěte si, prosím, pokyny.

Celnímu úřadu

Daňové identifikační číslo

Daňové přiznání *)

řádné

opravné

dodatečné

otisk prezentačního razítka celního úřadu

Počet příloh

PŘIZNÁNÍ

k dani z

za zdaňovací období: měsíc rok

Den zjištění důvodů pro podání dodatečného daňového přiznání:

Fyzická osoba:

Příjmení

Jméno

Titul

Rodné číslo

Právnícká osoba:

Identifikační číslo

Fyzická i právnícká osoba:

Obchodní firma (fyzické osoby), obchodní firma nebo název (právnícké osoby)

Bydliště (fyzické osoby), sídlo (právnícké osoby)

PROHLAŠUJI, ŽE VŠECHNY MNOU UVEDENÉ ÚDAJE V TOMTO PŘIZNÁNÍ JSOU PRAVDIVÉ A ÚPLNÉ.

Osoba oprávněná k podání za daňový subjekt:

Příjmení a jméno / název právnické osoby vykonávající daňové poradenství

Evidenční číslo osvědčení daňového poradce / IČ právnické osoby

Osoba oprávněná k podpisu:

Příjmení

Jméno

Vztah k daňovému subjektu / vztah k právnické osobě vykonávající daňové poradenství

Datum

Otisk
razítka

Podpis daňového subjektu nebo osoby
oprávněné k podpisu za daňový subjekt

*1) Vyplní se pouze jedna z možností dle pokynů k vyplňování

I. ODDÍL

sl. 1	sl. 2	sl. 3	sl. 4	sl. 5	sl. 6
č. ř.	Číselné označení výrobku	Měrná jednotka	Množství výrobku	Daň (vyměření)	Daň (k vrácení)
1	a				
	b				
2	a				
	b				
3	a				
	b				
4	a				
	b				
5	a				
	b				
6	a				
	b				
7	a				
	b				
8	a				
	b				

II. ODDÍL

			Záznam CÚ
1	Daň (vyměření) ze sloupce 5 celkem		
2	Daň (k vrácení) ze sloupce 6 celkem		
3	K odvodu (je-li ř. 1 – ř. 2 kladný) – k vrácení (je-li ř. 1 – ř. 2 záporný)		

III. ODDÍL

Evidenční údaje

Daňový subjekt je v insolvenčním řízení ode dne:

Přiznání sestavil:

Příjmení

Jméno

Telefon

Podpis

Celní úřad přiznanou daň vyměřil / dodatečně vyměřil*) podle § 46 odst. 5 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů,

dne:

ke dni:

Podpis pověřeného pracovníka správce daně

Klíčová slova

životní prostředí, nástroje environmentální politiky, daně, poplatky, externality, ekologické daně, environmentální daňová reforma

Environmental taxes in the Czech Republic

Keywords

environment, instruments of the environmental policy, taxes, fees/charges, externalities, ecological taxes, ecological tax reform

Resume

This paper discusses questions of environmental taxes in the Czech Republic.

During the last past decades we were the witnesses of the man`s slow growing interest in questions of environment. In the both national and international level there were established the policies, which goal is to solve the environment related problems and give an environment the protection. Within the politics there were established and there are used the assorted instruments. From the early beginning there were commands and restrictions mainly, nowadays there are another instruments starting to be used too, and above all the economic instruments. To the economic instruments the environmental taxes are counted too.

To the better understanding of the problem is this thesis at the environmental taxes questions exclamation builded on the total bases. In the chapter two there are as the first brought to light the basic terms, on which the whole environmental taxes problems are in the most of cases builded, and the short history of „environmental thinking“ with the description of the evolution in the attitude of the European Union and especially the Czech Republic to environmental questions is described. Then, the next one is the description of the instruments for environmental protection. The point of view is the categorisation. The special attention is given to the economic instruments in the thesis.

In the chapter third the thesis is focused in the environmental taxes analysis with the view of the financial law theories. To the term of environmental tax there are the assorted tax law theories applied at first – there are the charakteristic signs of the tax named, its function is described, but the large part of this chapter is dedicated to term itself. There are different approaches in the definition of term „environmental tax“ presented, the special attention is dedicated to the relationship between environmental taxes and the environmental fees and charges. As the next part of this chapter there is the brief description of the tax and fee/charge system in the Czech republic, the environmental taxes categorisation and the description of their function. The special paragraph is dedicated to the concept of the environmental tax reform. There are the basic body and the methods of the realisation of the environmental tax reform presented.

The chapter fourth and fifth deal with a description of the situation in the Czech republic. In the chapter fourth, there is after the short excursion to the czech history of environmentally related levies the overlook of their down-to-date status made. The special attention is given to the environmental fees/charges. At last in chapter fifth, there is just proceeding environmental tax reform in the Czech republic presented. There are the principles and the harmonogram signed and above all the three taxes, which the reform is created from, tax on natural gas, tax on solid fuel, tax on elektriciry are closely described. In the final sixth chapter there is the summary of the thesis contained, the main problems with the environmental taxes implementation signed and some possibilities of its solutions presented.